

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 21

от 10 януари 2013 година

ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА РЕШЕНИЕ № 298 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 2012 Г. ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ОСНОВНИТЕ ДОПУСКАНИЯ И НА БЮДЖЕТНАТА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 Г. И ЗА ПРИЕМАНЕ НА РАЗХОДНИТЕ ТАВАНИ ПО ПЪРВОСТЕПЕННИ РАЗПОРЕДИТЕЛИ С БЮДЖЕТНИ КРЕДИТИ, БЕЗ ПО ОБЩИНИ, ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 Г., ИЗМЕНЕНО И ДОПЪЛНЕНО С РЕШЕНИЕ № 820 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 2012 Г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

РЕШИ:

1. Приложение № 2 към т. 2 се изменя така:

**БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА
ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД	4
II. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ИКОНОМИКАТА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА	5
III. ПРЕГЛЕД НА ОСНОВНИТЕ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2011-2012 Г.	9
1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2011 Г.	9
2. ПРОГНОЗА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2012 Г.	11
IV. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 Г.	12
1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА	12
2. ФИСКАЛНИ ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ	13
3. ПРОГНОЗНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ПО КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 Г.	15
4. ФИСКАЛНИ РИСКОВЕ	16
5. КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ	17
6. ФИСКАЛНА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ОБЩИНИТЕ	18
V. ДАНЪЧНА И ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА	19
1. ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА	19
2. ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА	23
VI. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ	24
VII. ПОЛИТИКА ПО ДЪЛГА	32
VIII. УПРАВЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА, СВЪРЗАНИ С ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	36
1. СРЕДСТВА ОТ ФОНДОВЕТЕ И ПРОГРАМИТЕ НА ЕС	36
2. ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	41
IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	42
БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 Г.	43

I. УВОД

Тригодишната бюджетна прогноза за периода 2013–2015 г. (актуализирана от месец януари 2013 г.) представя и анализира специфични икономически области и значими данни, обвързани с рамките на законопроекта за държавния бюджет за 2013 г.

С бюджетната процедура за 2013 г. правителството институционализира изпълнението на ангажиментите си по втория Европейски семестър и изпълнява препоръката на Европейската комисия за засилване на задължителния характер и съдържание на тригодишната бюджетна прогноза и на разходните тавани по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити, за по-нататъшно усъвършенстване на бюджетния процес и на качеството на системите за отчетност и контрол.

Взети са предвид и препоръките на Европейската комисия за наблюдение на сектор „Държавно управление“. За тази цел беше разширен обхватът на изготвяните оценки и разчети, посредством включването на прогнози за дейността на контролирани от държавата и/или общините нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел. През следващите години се предвижда този процес да се задълбочи и разшири, като Министерството на финансите ще осигурява необходимото съответствие с изискванията на Европейската система от национални и регионални сметки.

С отправените в процеса на прилагане на Европейския семестър препоръки и мнение на Съвета на Европейския съюз от 10 юли 2012 г. относно Националната програма за реформи за 2012 г. и Конвергентната програма на Република България (2012-2015 г.) (2012/С 219/03) е дадена положителна оценка на страната по отношение на провежданата фискалната политика и бюджетните мерки за ограничаване на разходите (като съществена е оценена и реформата в пенсионната система). В настоящата прогноза са отчетени препоръките и предизвикателствата за необходимостта от допълнителни усилия в области като пазар на труда, образованието, иновациите, бизнес средата и енергийната и ресурсната ефективност. Голямо предизвикателство остава борбата с бедността и социалното изключване, по-специално за най-уязвимите групи, изправени пред многобройни пречки.

Настоящата тригодишна бюджетна прогноза и разходните тавани са разработени при съобразяване на основните макроикономически параметри с прогнозите за основни показатели за външната среда на Европейската комисия (ЕК), Международния валутен фонд (МВФ) и Министерството на финансите (МФ) на Република България, актуални към началото на месец септември 2012 г. Актуализираната макроикономическа прогноза за следващия тригодишен период потвърждава необходимостта от стриктно следване на консервативна и дисциплинирана фискална политика.

Тригодишната бюджетна прогноза за периода 2013-2015 г. е разработена на база на дефинираните в предходната средносрочна рамка (2012-2014 г.) цели по отношение на касовия дефицит по консолидираната фискална програма от 1.0% от БВП за 2013 г. и 0,5% от БВП за 2014 г. След актуализирането с бюджета за настоящата година на фискалната цел за 2012 г. и със засилването на консолидиращото усилие, размерът на дефицита бе намален от 1,5% от БВП на 1,35% от БВП, с основен принос ограничаване на разходите, без да се предвиждат промени в данъчно-осигурителната политика.

С бюджетната прогноза за периода 2013-2015 г. правителството коригира целта за салдото по консолидираната фискална програма за 2013 г. от -1,0% от БВП на -1,3% от БВП, запазвайки целта за 2014 и залагайки цел за 2015 г. постигане на балансирано бюджетно салдо. Основните причини за корекцията на целта са както ефектите от актуализираните параметри на макроикономическата прогноза, така и промени в структурата на консолидираната фискална програма. Следва да се отбележи, че поставените фискални цели за всяка отделна година от периода са съобразени със съответните фискални правила за баланса, за размера на разходите и

за дълга, като за всяко от тях е осигурено значително свободно пространство за маневриране между заложената цел и съдържащото се в правилото ограничение.

Разработените разходни тавани по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити за периода 2013-2015 г. остават относително постоянни, като номиналните ръстове се дължат основно на влиянието на развитието в някои хоризонтални политики.

Представената по-долу бюджетна прогноза съдържа следните седем основни части:

Част II. Тенденции в развитието на икономиката и макроикономическа прогноза съдържа анализ на външната икономическа среда и оценки за основните макроикономически показатели на страната. Тя съдейства за съгласуване на прогнозите на макроикономическо равнище.

Част III. Преглед на основните параметри на консолидираната фискална програма за 2011-2012 г. дава сведения за изпълнение на консолидираната фискална програма (КФП) за 2011 г., както и прогноза за изпълнението ѝ през текущата година. Тя очертава контурите при съставянето на КФП за 2013 г.

Част IV. Фискална политика за периода 2013-2015 г. описва ключовите позиции, които се съблюдават при провеждането на фискалната политика. Тя включва поставените фискални цели, както и практики, правила, процедури и ограничения, които се следват за изпълнението им.

В част *V. Данъчна и осигурителна политика* са посочени основните параметри при формирането на бюджетните приходи. В тази част е представена информация за ролята на данъчните приходи и насоките в тяхното развитие, както и прогноза за развитието по отношение на осигурителната политика.

Част VI. Разходни политики извежда насоките, свързани с държавни функции, изпълнявани чрез разходи от бюджета. Тя е елемент от изпълнението на заложените цели, изпълнявани от публичния сектор.

В част *VII. Политика по дълга* се разглежда размерът, динамиката и структурата на държавния и държавногарантирания дълг. Тя представя емисията на дълг, консолидирания държавен дълг, както и разходите по обслужването му.

Част VIII. Управление на средствата, свързани с Европейския съюз дава информация за изпълняваните програми и други инициативи на ЕС и свързаното с тях национално съфинансиране. Тя изразява взаимодействието между държавния бюджет и средствата, свързани с ЕС.

II. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ИКОНОМИКАТА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА

Настоящата макроикономическа рамка за 2012-2015 г. е разработена при допускания за основни показатели на външната среда на ЕК, МВФ и МФ на Република България, актуални към месец септември 2012 г.

През 2011 г. отчетеният икономически растеж в страната беше 1,7% и динамиката му се определяше главно от външното търсене. През първата половина на 2012 г. икономиката реализира растеж от 0,5% (сезонно изгладени данни). За разлика от 2011 г. през текущата година с принос за растежа беше вътрешното търсене, като разходите на домакинствата нараснаха съответно с 1,7% и 3,9% през първо и второ тримесечие, а инвестициите в основен капитал забавиха спада си до 5,4% и 2,1%. Реалният ръст на износа се забави до 3,9% през второ тримесечие, докато този на вноса ускори растежа си до 8,6%, подкрепен от вътрешното търсене.

Прогнозата за икономическото развитие на България през 2012 г. се базира на предположението за влошена външна среда и забавяне на растежа на основните търговски партньори. В резултат на направените допускания се прогнозира икономически растеж от 1,2% през 2012 г., като забавянето ще дойде главно по линия на отрицателния принос на нетния износ.

Таблица: Допусканията относно основни макроикономически показатели

Показатели	2011	2012	2013	2014	2015
Валутен курс USD/EUR- средногодишен	1,39	1,27	1,24	1,24	1,23
БВП – Световна икономика (в реално изражение, % изменение)	3,8	3,3	3,7	4,2	4,5
БВП – ЕС (в реално изражение, % изменение)	1,5	-0,2	0,7	1,6	1,9
Цени на петрола (APSP) (USD/барел, % изменение)	31,6	2,1	-1,0	-4,3	-4,2
Шестмесечен ЛИБОР по деноминирани в USD депозити	0,51	0,72	0,62	0,73	1,40
Шестмесечен ЛИБОР по деноминирани в EUR депозити	1,39	0,59	0,25	0,48	0,86
Международни цени на неенергийни стоки (годишно изменение, %)	17,8	-9,5	-2,9	-4,9	-3,0
Храни	19,7	-1,1	-2,0	-6,6	-4,9
Напитки	16,6	-20,1	-4,4	0,0	-3,2
Селскостопански суровини	22,7	-12,9	-2,1	-0,6	-3,8
Метали	13,5	-16,5	-4,5	-5,2	0,4

Източник: МВФ, МФ

Очаква се растежът да бъде задвижен основно от плавното възстановяване на вътрешното търсене. За периода 2013-2015 г. се предвижда възстановяване на външното търсене, но и по-ускорен растеж на вътрешното, като темповете на растеж на потреблението и инвестициите не се очаква да достигнат предкризисните си нива и това да доведе до макроикономически дисбаланси.

По отношение на потреблението се очаква домакинствата да останат предпазливи, но да допринесат положително за растежа на БВП. Ръст на инвестициите се предвижда главно по линия на усвояване на средства от европейските фондове.

Таблица: Основни показатели на макроикономическия сценарий за 2011-2015 г.

Показатели		2011	2012	2013	2014	2015
БВП – текущи цени	млн.лева	75 265	77 703	81 486	86 245	91 794
Реален растеж на БВП	процент	1,7	1,2	1,9	3,1	3,7
Приноси за растежа на БВП, в т.ч.						
Инвестиции	процент	-0,4	0,8	0,8	1,0	1,3
Потребление	процент	-0,3	2,4	2,6	2,8	3,3
Нетен износ	процент	2,3	-2,0	-1,5	-0,7	-0,9
Дефлатор на БВП	процент	5,0	2,0	2,9	2,7	2,6
Хармонизирана инфлация - средна за периода	процент	3,4	2,6	3,4	2,4	2,6
Текуща сметка (БВП)	процент	0,3	-1,5	-2,8	-3,5	-4,0
Търговски баланс	процент	-5,6	-8,4	-10,1	-10,7	-11,1
Услуги, нето	процент	6,0	5,8	5,9	5,7	5,7
Доход, нето	процент	-4,5	-3,8	-4,0	-3,7	-3,5
Текущи трансфери, нето	процент	4,4	5,0	5,4	5,2	4,9
Финансова и капиталова сметка, в т.ч.	млн.евро	-292	2 237	1 438	2 570	2 023
Преки чуждестранни инвестиции	млн.евро	1 746	1 502	1 730	1 903	2 094
Общ баланс	млн.евро	159	1 654	254	1 027	145

Забележка: Прогнозата е изготвена с налични отчетни данни към септември 2012 г.

За периода 2013-2015 г. се прогнозира растеж между 1,9 и 3,7%. Повишеното бизнес и потребителско доверие и поддържането на макроикономическа стабилност в страната ще доведат до ускоряване на растежа на вътрешното търсене до 4,4% през 2015 г.

Негативните годишни тенденции в развитието на заетостта и безработицата продължиха и през 2012 г. През първото полугодие броят на заетите отбеляза намаление от 2,2%¹ спрямо съответния период на 2011 г., макар че темпът на понижение бе по-слаб на годишна база. Основен принос за отрицателната динамика имаше селското стопанство, следвано от индустриалния сектор, като годишният спад на заетите в преработващата промишленост започна тенденция на ускорение от средата на 2011 г., повлияна от негативните развития във външното търсене. Същевременно, броят на заетите в услугите се стабилизира около нивата си от първите шест месеца на предходната година, което беше подпомогнато от положителния ръст на заетите в отраслите „Създаване и разпространение на информация“, „Финансови и застрахователни дейности“, „Професионални и административни дейности“, и в социалния сектор (образование и здравеопазване). Активизирането на сезонни дейности през пролетните и летните месеци на годината обуслови понижението на безработицата до 12,3% през второто тримесечие спрямо почти 13% средно за първите три месеца, но остана на една от най-високите си стойности за последните осем години². Регистрираната безработица поддържаше слаб темп на месечно намаление, подпомогнато от прилаганите активни програми на пазара на труда, и през август достигна 10,7%³.

Очакванията са до края на 2012 г. темпът на намаление на заетите да се забави на годишна база и средният за годината спад се оценява на 1,6%⁴. Въпреки сезонната динамика в нивото на безработицата през второто и третото тримесечие, неговата стойност се очаква да остане висока на годишна база и през втората половина на годината, като средногодишното ниво се очаква да достигне 12,4%⁵. През 2013 г. равнището на безработица ще се задържи на 12,4%, а броят на заетите ще се стабилизира около нивото си от 2012 г., като процесът на възстановяване на заетостта ще бъде ограничаван от влошената външна среда през първата половина на годината и поради това слабо нарастване в общия брой на заетите може да се очаква едва в края на 2013 г.

Ускореното нарастване на общата икономическа активност през 2014 и 2015 г. се очаква да се отрази в умерено повишение на заетостта, съпроводено със спад на безработицата до 11,8% в края на програмния период.

Номиналният растеж на доходите от труд в българската икономика през първото полугодие на 2012 г. възлезе на 8,7% и се задържа на ниво, съпоставимо с аналогичния период на предходната година, докато в реално изражение стойността на показателя се повиши до 6,6%. Производителността на труда също продължи да се повишава реално с 3,2%, макар и със забавен темп на изменение спрямо година назад. Наблюдаваното развитие бе обусловено от по-ниското външно търсене и несигурната среда, които оказаха ограничаващ ефект върху добавената стойност и растежа на производителността в индустрията.

Очакванията за динамиката на производителността на труда и средната работна заплата до края на 2012 г. са свързани със забавяне на темпа на изменение на разглежданите показатели спрямо отчетените през 2011 г. стойности. За периода 2013-2015 г. производителността на труда се очаква средно да нараства в рамките на 2-3% в реално изражение. Очакванията за високи нива на безработица в средносрочен план ще продължат да оказват ограничаващ ефект върху растежа на

¹ Според данните от националните сметки.

² Според данните от наблюдението на работната сила.

³ Според данните на Агенция по заетостта.

⁴ Прогнозите за заетостта се основават на дефиницията на националните сметки.

⁵ Прогнозите за безработицата се основават на дефиницията на наблюдението на работната сила.

доходите от труд, като през разглеждания период динамиката на компенсацията на един нает ще се характеризира със слабо изпреварващ характер спрямо тази на производителността на труда.

През първата половина на настоящата година България запази мястото си сред държавите-членки на ЕС с най-ниски темпове на инфлация, като през юни годишният темп на изменение на ХИПЦ се забави до 1,6%. Динамичното развитие на международните цени на петрола и храните в средата на годината оказва натиск върху вътрешните потребителски цени и инфлацията в страната започна да се ускорява през юли. Действието на еднократни фактори в началото на третото тримесечие, сред които административните повишения в цените на електрическа и топлоенергия и природен газ, също оказаха влияние. В резултат на това ХИПЦ се повиши до 3,1% на годишна база през август.

Прогнозата за динамиката на потребителските цени е за ускоряване на инфлацията до 3,8% в края на 2012 г. под влияние на по-високите международни цени на храните и енергийните суровини. Все още ограниченото потребителско търсене на дълготрайни стоки ще продължи да задържа базисната инфлация на сравнително ниско ниво, въпреки наблюдаваното вече плавно поскъпване при услугите. Средногодишната инфлация се очаква да се понижи до 2,6% през 2012 г., поради значителното забавяне в темповете на инфлация, отчетени в края на 2011 г. и първата половина на настоящата година.

В периода 2013-2015 г. не се очаква съществено повишение в международните цени на храните и суровия петрол в доларово изражение и при допускане за стабилно евро не се очаква ускорение на инфлацията по линия на външни фактори. С възстановяването на вътрешното търсене се очакват по-високи относителни потребителски цени на услугите в сравнение с хранителните и нехранителните стоки.

Слаб се очаква да бъде приносът на административните цени върху общата инфлация в периода 2013-2015 г. Влиянието на данъчната политика също се очаква да има доста нисък принос върху инфлацията, тъй като планираното повишение на акцизите върху дизеловото гориво ще има слабо отражение в рамките на 0,01 п.п. към инфлацията в края на 2013 г. През 2014 и 2015 г. се планира увеличение на общия акциз върху цигарите, което ще доведе до поскъпването им средно с 5,5% и 2,6%, а приносът им се изчислява на 0,22 п.п. и 0,11 п.п. върху инфлацията в края на съответната година.

Основните рискове, свързани с прогнозата за инфлацията, се отнасят до развитието на международните цени, чието повишаване може да предизвика по-висока инфлация в страната. В същото време, евентуално по-нисък икономически растеж на българската икономика ще окаже задържащ ефект върху цените на нехранителните стоки и услугите.

III. ПРЕГЛЕД НА ОСНОВНИТЕ ПАРАМЕТРИ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2011-2012 г.

1. Преглед на изпълнението на консолидираната фискална програма за 2011 г.

Таблица: Изпълнение на основните параметри на КФП (млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2011 г.		Отчет 31.12.2011 г.		Изпълнение отчет разчет к.6 = к.3/к.2
	КФП	КФП	Национален бюджет	Европейски средства	
к.1	к.2	к.3 = к.4+к.5	к.4	к.5	
ПРИХОДИ И ПОМОЩИ	26 208,5	25 378,2	24 041,4	1 336,8	96,8%
Данъчни приходи	20 702,6	20 594,2	20 592,8	1,5	99,5%
Преки данъци	3 795,1	3 675,5	3 675,5		96,8%
Косвени данъци	10 400,0	10 624,6	10 624,6		102,2%
Приходи от социално и здравно осигурителни вноски	5 740,3	5 509,6	5 509,6		96,0%
Други данъци*	767,1	784,5	783,0	1,5	102,3%
Неданъчни приходи и помощи	5 506,0	4 784,0	3 448,6	1 335,4	86,9%
РАЗХОДИ И ВНОСКА В ОБЩА БЮДЖЕТ НА ЕС	28 171,5	26 865,6	24 886,2	1 979,3	95,4%
Нелихвени	26 171,6	25 539,4	23 560,1	1 979,3	97,6%
Текущи	22 476,8	22 464,7	21 887,9	576,8	99,9%
Капиталови	3 694,8	3 074,7	1 672,2	1 402,5	83,2%
Лихвени	661,1	547,0	547,0		82,7%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи ²	527,4				
Вноска в общия бюджет на ЕС	811,5	779,2	779,2		96,0%
Трансфер от централния бюджет			-896,8	896,8	
БЮДЖЕТНО САЛДО	-1 963,0	-1 487,4	-1 741,6	254,3	

* Вкл. постъпленията от налози върху захарта

Изпълнение на приходите

Приходите по КФП за 2011 г. са в размер на 25 378,2 млн.лв., което представлява 96,8% от годишните разчети. Данъчните постъпления са в размер на 20 594,2 млн.лв., или 99,5% от разчета за годината. Неданъчните приходи и помощите са в размер на 4 784,0 млн.лв., което представлява 86,9% от разчета за годината. Спрямо 2010 г. данъчните постъпления на консолидирано ниво са нараснали с 8,3%, или в бюджета са постъпили 1 579,8 млн. лв. повече.

В частта на данъчните приходи добро е изпълнението в групата на косвените данъци, където се отчита преизпълнение на приходите с 2,2% спрямо плана за годината. Приходите от данък върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) по консолидираната фискална програма също са изпълнени на 104,2%. В частта на данъчните приходи по КФП неизпълнение на разчета се отчита единствено при корпоративните данъци по републиканския бюджет и при приходите от социалноосигурителни вноски по бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО). Въпреки това изоставане, преизпълнението на годишните разчети при редица данъци, и най-вече при косвените данъци, компенсира изцяло изоставането при корпоративните данъци и основната

¹ Европейски средства - включват средствата по предприемачески инструменти на ЕС, средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (управлявани от Националния фонд към МФ), както и Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за рибарство (управлявани от Разплащателната агенция към ДФ "Земеделие"). В европейските средства участват и средствата от национално съфинансирани по европейските програми.

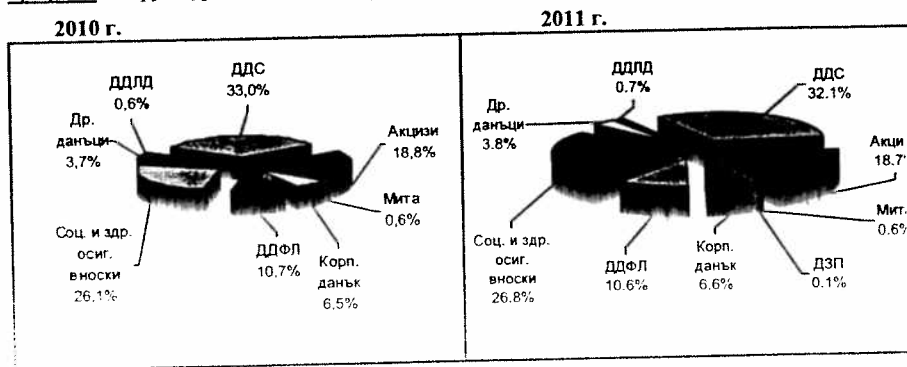
² В позицията "Резерв за непредвидени и неотложни разходи" се отразяват само данните по разчет.

част от неизпълнението по бюджета на ДОО, с което данъчните приходи по КФП по отчет са близки до разчета за годината (изпълнение 99,5% на разчета за 2011 г.).

В номинален размер приходите по КФП за 2011 г. от преките данъци възлизат на 3 675,5 млн.лв. (96,8% от планираните за годината), приходите от косвени данъци са в размер на 10 624,6 млн.лв. (102,2% спрямо годишния разчет), а постъпленията от други данъци (включват други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане /ЗКПО/, имуществени данъци и др.) са в размер на 784,5 млн.лв. (102,3% спрямо разчета за 2011 г.). Приходите от социални и здравноосигурителни вноски за 2011 г. са в размер на 5 509,6 млн.лв., или 96,0% от планираните за годината. Постъпилите неданъчни приходи и помощи са в размер на 4 784,0 млн.лв., което представлява 86,9% от годишните разчети.

Приходните администрации продължиха да работят активно за повишаване на събираемостта на приходите, като някои от въведените промени в нормативната уредба вече дават резултат. Такива промени, например, са: въведената от януари 2011 г. задължителна дистанционна връзка между фискалните устройства на търговците на горива на дребно със сървърите на Националната агенция за приходите в реално време, с цел отчитане оборотите от продажбите и пълен контрол върху движението на стоките, с което се изваждат на светло обороти от сивия сектор; наредбата за регистриране и отчитане на продажбите в търговските обекти чрез фискални устройства, задължаваща и всички други търговци в страната да изградят GPRS връзка със системата на Националната агенция за приходите в срок до 31 март 2012 г.; въвеждането и прилагането на Наредба № 3 от 2010 г. за специфичните изисквания и контрола, осъществяван от митническите органи върху средствата за измерване на акцизни стоки, довела до значителен ръст на акцизите от алкохолни напитки и пиво и др.

Графика: Структура на данъчните приходи по КФП (за 2010 г. и 2011 г.)

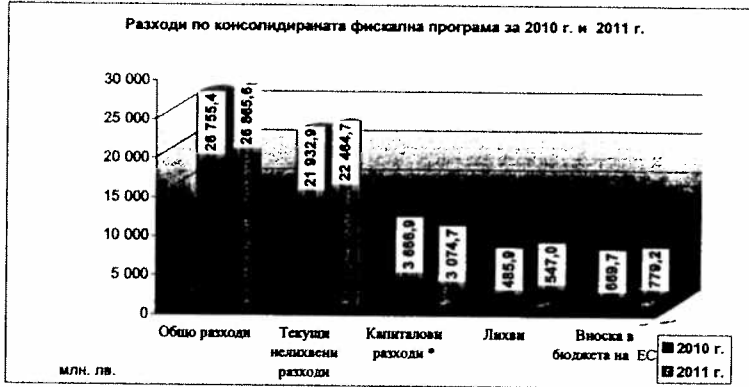

Изпълнение на разходите

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) за 2011 г. са в размер на 26 865,6 млн.лв., което представлява 35,7% от БВП срещу 37,9% за 2010 г.

Разходите по КФП представляват 95,4% от разчета за годината. Текущите нелихвени разходи възлизат на 22 464,7 млн.лв. (99,9% от разчета за годината), капиталови разходи (вкл. прираста на държавния резерв) – 3 074,7 млн.лв. (83,2% от планираните за годината), а лихвените плащания са в размер на 547,0 млн.лв. (82,7% от планираните за 2011 г.).

Графика: Основни разходни показатели по КФП (за 2010 г. и 2011 г.)

* Вкл. нетния прираст на държавния резерв

Бюджетното салдо по КФП към края на 2011 г. е отрицателно в размер на 1 487,4 млн.лв. Салдото е формирано от дефицит по националния бюджет в размер на 1 741,6 млн.лв. и излишък по европейските средства в размер на 254,3 млн.лв.

Общият размер на нетните касови постъпления от ЕС

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др., както и от предприемаческите инструменти на ЕС) за 2011 г. е 1 952,2 млн.лв. Нетните постъпления от ЕС за 2011 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) са в размер на 1 173,0 млн.лв.

Фискалният резерв към 31.12.2011 г. е в размер на 5,0 млрд.лв.

2. Прогноза за изпълнението на консолидираната фискална програма за 2012 г.

Параметрите по изпълнението на основните показатели в приходите към края на месец август 2012 г. се развиват съобразно фискалната рамка по разчетите към ЗДБРБ за 2012 г. Данъчните постъпления като цяло нарастват в номинално изражение с 987,8 млн.лв. (7,4%) спрямо осемте месеца на 2011 г., благодарение основно на ръста при косвените данъци. Приходите от ДДС и акцизи се подобряват значително спрямо постъпленията за същия период на 2011 г. (номинален ръст от 15,6%, респективно 6,9%). Неданъчните приходи и помощите също бележат ръст спрямо същия период на 2011 г. с 576,7 млн.лв. (19,6%).

На годишна база не се очертава напрежение при изпълнението на данъчните и неданъчните приходи по консолидираната фискална програма. Прогнозите очертават изпълнение на разчетите към ЗДБРБ за 2012 г. при данъчните приходи, като се очаква преизпълнение при постъпленията от ДДС, ДДФЛ, здравноосигурителни вноски и др.

Параметрите по разходите също са в рамките на разчетите към ЗДБРБ за 2012 г. В номинално изражение общите разходи по консолидираната фискална програма нарастват с 4,3% спрямо август 2011 г., основно поради нарастването на разходите по европейските програми и фондове,

социалните и здравноосигурителните плащания и др. Оптимизирането на структурите и персонала в бюджетните системи с изпълнението на мерките по прилагане на административната реформа спомогнаха разходите за заплати и осигурителни вноски по републиканския бюджет да бъдат по-ниски в номинално изражение спрямо 2011 г.

Вследствие на започналото възстановяване в приходите и стегнатата рамка по отношение на разходите, бюджетната позиция на касова основа към август 2012 г. отчита номинално подобрене от 838,8 млн.лв. спрямо същия период на предходната година. Бюджетното салдо по КФП към края на август е положително в размер на 107,6 млн.лв. (0,1% от прогнозния БВП), като се формира от излишък по националния бюджет в размер на 616,9 млн.лв. и дефицит по европейските средства в размер на 509,3 млн.лева.

При очерталите се тенденции в приходите и разходите се очаква заложената фискална цел за 2012 г. да бъде постигната. В средносрочен хоризонт фокусът на фискалната политика е насочен към приваждане на бюджетния баланс по устойчив и надежден начин до балансирано бюджетно салдо, което ще затвърди силната фискална позиция на страната на фона на високата волатилност в международен план, породена от финансовата криза в Европа.

IV. ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 г.

1. Средносрочни цели на фискалната политика

Тригодишната бюджетна прогноза, разходните тавани и разчетите по консолидираната фискална програма (КФП) за периода 2013-2015 г. се базират на осъвременена макроикономическа прогноза и са разработени при осигуряване на последователност при прилагането на мерките за фискална консолидация и при спазване на ограниченията на фискалните правила. Целите на фискалната политика за следващия тригодишен период не излизат от контекста на дефинираните от правителството цели в първата средносрочна фискална рамка, обхващаща периода на неговия мандат.

През планирания бюджетен период България ще продължи да следва препоръките на Съвета на Европейския съюз за постигане на по-добри резултати по отношение на поддържането на финансова стабилност, фискална консолидация и насърчаване на икономическия растеж. Усилията ще бъдат насочени към преодоляване на последиците от кризата и възстановяване на благоприятни икономически условия, насърчаване на конкурентоспособността, намаляване на безработицата и осигуряване на социално равновесие. Успешно провежданата фискална политика през последните години направи достигането на тези приоритети възможно. Това беше потвърдено и от последната прогноза на Европейската комисия, която отчете общ дефицит за България под референтната стойност в Договора с перспектива за последващо намаляване. При отчитане на тези аргументи, с Решение на Съвета на Европейския съюз от 22 юни 2012 г. се отмени Решение 2010/422 EU за наличието на прекомерен бюджетен дефицит на България (2012/370/EU), с което фактически страната вече окончателно е извън процедурата по свръхдефицит. Това е още един аргумент приоритетните политики да бъдат изпълнявани на една по-стабилна основа и при по-добри условия.

В бюджетната прогноза за периода 2013-2015 г., от гледна точка на общите приходи по КФП, се наблюдава намаление като от ниво 37% от БВП за 2012 г. се очаква те да се свият до около 35% от БВП в края на периода, което се дължи най-вече на намаляването на размера на помощта от ЕС във връзка с края на програмния период 2007-2013 г. Приходите са разчетени при допускания за запазване на провежданата към момента данъчноосигурителна политика. При приходите по националния бюджет прогнозата е за запазване на относително постоянно ниво на данъчните

приходи, докато за неданъчните се наблюдава намаление, дължащо се основно на мерките за намаляване на административната тежест.

Същата тенденция на намаление се наблюдава и при общите разходи по КФП, с включена вноска в бюджета на ЕС, като разчетите са за продължаващото им свиване от ниво 38,4% от БВП по програма за 2012 г. до около 35% от БВП в края на периода, което рефлектира върху реализацията на разходните политики.

Промяната на основните допускания за развитието в средносрочен план на основните хоризонтални политики спрямо предходната бюджетна прогноза е свързана с:

- еднократна индексация на пенсиите (средно 9,3%) от месец април 2013 г. с процент, равен на натрупания средногодишен хармонизиран индекс на потребителските цени за периода от второто полугодие на 2009 г. до 2012 г., а за следващите години осъвременяване на пенсиите с процент, равен на индекса на потребителските цени през предходната календарна година;
- увеличаване на максималния размер на получаваните една или повече пенсии от април 2013 г. на 770 лв.;
- увеличаване на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от април 2013 г. на 150 лв.;
- увеличаване на максималния месечен размер на осигурителния доход на 2200 лв. от 2013г.;
- увеличаване на единните разходни стандарти в средното образование с 5% от 2013 г.

Разходните тавани по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити за периода 2013-2015 г. остават относително постоянни, като номиналните ръстове се дължат на влиянието на промените в основните допускания (хоризонталните политики) и увеличение на разходите в някои приоритетни сектори.

Следва да се отчете и фактът, че разходните тавани са разчетени без да се променя основният ангажимент на правителството за дългосрочна устойчивост и предсказуемост на данъчно-осигурителната политика.

2. Фискални правила и процедури

Бюджетни правила

Правителството е решено да поддържа стриктната фискална дисциплина и фискалната консолидация през 2012 г. с цел постигането на балансиран бюджет в средносрочен план. Това беше подкрепено през юли 2011 г. с включването на разпоредбите на Пакта за финансова стабилност в Закона за устройството на държавния бюджет. Съгласно действащите фискални правила дефицитът по КФП не може да надвишава 2% от БВП, а правителствените разходи не могат да надвишават 40% от прогнозния БВП.

През 2010 г. бе въведено допълнително правило за утвърждаване с годишния закон за държавния бюджет на допустими максимални размери на задълженията на разпоредителите с бюджетни кредити, както и на конкретни правила за промяна на размера на задълженията и за извършване на компенсирани промени.

Правилата се характеризират с липсата на изключения от обхвата им, като Министерството на финансите е отговорната институция за осъществяване наблюдение на изпълнението им. Министерството на финансите следи изпълнението на консолидираната фискална програма на месечна и тримесечна основа.

Бюджетни процедури

С бюджетната процедура за 2013 г. правителството институционализира изпълнението на ангажиментите си по втория Европейски семестър в частта, касаеща подготовката на основните допускания, тригодишната бюджетна прогноза и тавани на разходите по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити, без по общини, за периода 2013-2015 г. и проектозакона за държавния бюджет за 2013 г.

В бюджетната процедура за 2013 г. са взети предвид препоръката на Съвета на ЕС от 12 юли 2011 г. относно Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) и становището на Съвета относно Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.) и е отразена препоръката на Европейската комисия за засилване на задължителния характер и съдържание на тригодишната бюджетна прогноза и на разходните тавани по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити, за по-нататъшно усъвършенстване на бюджетния процес и на качеството на системите за отчетност и контрол.

С бюджетната процедура за 2013 г. Министерството на финансите изпълни част от препоръките на Европейската комисия, създавайки необходимите предпоставки за наблюдение на салдото на сектор „Държавно управление“. За тази цел беше разширен обхватът на изготвяните оценки и разчети, посредством включването на прогнози за дейността на контролирани от държавата и/или общините нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел. С решението на Министерския съвет за бюджетната процедура за 2013 г. в този процес бяха включени министърът на здравеопазването, министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията и министърът на регионалното развитие и благоустройството. През следващите години се предвижда този процес да се задълбочи и разшири, като Министерството на финансите ще осигурява необходимото съответствие с изискванията на Европейската система от национални и регионални сметки.

В процеса на прилагане на Европейския семестър Съветът на Европейския съюз отправи към всички държави - членки на Европейския съюз препоръки по отношение на прилаганите икономическите политики. С Препоръките и мнението на Съвета на Европейския съюз от 10 юли 2012 г. относно Националната програма за реформи за 2012 г. и Конвергентната програма на Република България (2012-2015 г.) (2012/С 219/03) е дадена положителна оценка на страната по отношение на провежданата фискалната политика, като в настоящата прогноза са отчетени препоръките и предизвикателствата за необходимостта от допълнителни усилия в социалните сектори и мерки за стимулиране на икономическия растеж.

В бюджетната процедура за 2013 г. са запазени основните елементи на процедурите, въведени през последните няколко години, което цели поддържане на устойчивост и последователност на процесите и процедурите за разпределение и управление на финансовите ресурси. Процедурата е разделена на два основни етапа. Първият етап приключва с одобряването от Министерския съвет на основните допускания, тригодишната бюджетна прогноза и таваните на разходите по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити, без по общини, за периода 2013-2015 г., а вторият с одобряване от Министерския съвет на настоящата тяхна актуализация, както и на законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2013 г. и внасянето му за разглеждане и приемане от Народното събрание.

С процедурата „Европейски семестър 2012 г.“ Европейската комисия си поставя за цел засилване на финансовата и бюджетна дисциплина чрез акцентирание върху икономическото управление и строго наблюдение на бюджетните планове на държавите-членки. На ниво Европейски съюз тази процедура осигурява определянето на политиките и приоритетите, които следва да станат част от националните икономически и бюджетни решения, след като бъдат отчетени конкретните препоръки към държавите-членки.

Вторият Европейски семестър се отличава и с факта, че стартира при вече прието европейско законодателство, което съществено укрепва Пакта за стабилност и растеж и въвежда формално процедура за наблюдение, предотвратяване и преодоляване на прекомерни макроикономически дисбаланси.

През 2011 г. е одобрен пакет от пет регламента и една директива, които допълват правната рамка на ЕС, свързана с фискалната политика, като засилват Пакта за стабилност и растеж и създават условия за справяне с прекомерни дисбаланси на макроикономическо равнище. За целта е разработен процес за наблюдение и ранно установяване на макроикономически дисбаланси. Предвидено е изработване на препоръки от страна на ЕК при установени дисбаланси, както и механизъм за санкции за държавите-членки от сврозоната при неизпълнение на препоръките.

Очаква се предприемане на необходимите мерки за обезпечаване на изпълнението на пакета от правни актове и за транспониране на директивата в срок до 31 декември 2013 г. в националното законодателство на страните от ЕС, след обсъждане на съответните разпоредби с Европейската комисия. С разработването на проекта на Закон за публичните финанси, който се предвижда да влезе в сила през 2014 г. са положени основите за провеждането на широкообхватна реформа на средносрочната бюджетна рамка, установяване на трайни правила и процедури за гарантиране на фискална дисциплина и повишаване качеството на информацията, съдържаща се в бюджетните документи.

С бюджетната процедура за 2013 г. България направи следваща стъпка в посока отразяване на законодателните промени на ниво ЕС в бюджетните практики на национално ниво.

3. Прогнозни фискални параметри по консолидираната фискална програма за периода 2013-2015 г.

Общото ниво на приходите по КФП за периода 2013-2015 г. се предвижда да бъде в рамките на 37-35% от БВП, при запазване на данъчно-осигурителната политика и ефективни действия на приходните администрации с цел да се осигури ресурс за изпълнение на фискалната политика на правителството.

Разходите по КФП за 2013 г. са на ниво от 38,9% от БВП с оглед постигане на заложената фискална цел, без да се променя поетия ангажимент за дългосрочна устойчивост и предсказуемост на данъчно-осигурителната политика. Разходите по КФП за 2014 и 2015 г. са съответно 36,5% от БВП и 35,0% от БВП с цел осигуряване на постепенно намаляване на дефицита в средносрочен план.

Заложената фискална позиция за периода 2013-2015 г. е дефицит по КФП в размер на 1,3% от БВП за 2013 г., 0,5% от БВП за 2014 г. и постигане на балансирана позиция (нулев дефицит в % от БВП) за 2015 г.

Таблица: Консолидирана фискална програма за периода 2012-2015 г.

№	КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	2012 г.		2013 г.		2014 г.		2015 г.	
		Програма		Прогноза		Прогноза		Прогноза	
		млн.лв.	% от БВП	млн.лв.	% от БВП	млн.лв.	% от БВП	млн.лв.	% от БВП
I.	Общо приходи	28 752,1	37,0%	30 592,2	37,5%	31 028,7	36,0%	32 168,1	35,0%
1	Данъчно-осигурителни приходи	21 597,2	27,8%	23 406,2	28,7%	24 546,0	28,5%	26 034,6	28,4%
2	Неданъчни приходи	3 239,6	4,2%	3 446,4	4,2%	3 182,3	3,7%	3 264,6	3,6%
3	Помощи	3 915,3	5,0%	3 739,7	4,6%	3 300,3	3,8%	2 869,0	3,1%
	Общи разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	29 844,3	38,4%	31 692,2	38,9%	31 498,6	36,5%	32 168,1	35,0%
II.	Общо разходи	28 948,6	37,3%	30 784,0	37,8%	30 549,2	35,4%	31 152,9	33,9%
I	Общо нелихвени разходи	28 231,4	36,3%	29 908,6	36,7%	29 786,3	34,5%	30 353,9	33,1%
1.1.	Текущи нелихвени разходи	22 534,6	29,0%	24 122,2	29,6%	24 475,6	28,4%	25 012,5	27,2%
1.2.	Капиталови разходи	5 279,8	6,8%	5 361,4	6,6%	4 879,5	5,7%	4 902,7	5,3%
1.3.	Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция (нето)	35,4	0,0%	35,4	0,0%	35,4	0,0%	35,4	0,0%
1.4.	Резерв за непредвидени и неотложни разходи	381,6	0,5%	389,6	0,5%	395,7	0,5%	403,3	0,4%
2	Лихви	717,2	0,9%	875,4	1,1%	762,9	0,9%	799,0	0,9%
III.	Вноска в общия бюджет на ЕС	895,7	1,2%	908,2	1,1%	949,4	1,1%	1 015,2	1,1%
IV.	Бюджетно салдо (-/+)	-1 092,2	-1,4%	-1 100,0	-1,3%	-470,0	-0,5%	0,0	0,0%
	БВП	77 702,0		81 436,0		86 245,0		91 754,0	

4. Фискални рискове

Фискалната политика отчита необходимостта от поддържането на нисък бюджетен дефицит, предвид непосредствените и дългосрочни рискове пред публичните финанси. Основните рискове пред изпълнението на бюджета в средносрочен план са свързани със:

- забавяне на външното и вътрешното търсене и икономическия растеж и свързаното с това неизпълнение на приходната част на бюджета;
- ново задълбочаване на дълговата и финансова криза в ЕС, което да доведе до усложнения при финансирането на бюджета;
- застаряване на населението, водещо до натиск върху пенсионната система.

Евентуално ново навлизане на световната икономика в период на нестабилност и забавяне на нейния ръст може да доведе до по-лошо представяне на износа на страната, което да се отрази негативно върху общия растеж и данъчните приходи. Влошаването на външната среда може да се отрази негативно върху приходната част на бюджета не само по линия на външното търсене, а и по линия на вътрешното търсене в страната, тъй като нарастването на несигурността в международен план би могло да доведе до спад в инвестициите и потреблението в България.

Някои от европейските икономики изпитват трудности в пласирането на държавен дълг в резултат на дълговата криза в общността. На този етап рискът от трудности при финансирането на бюджета не е съществен за България, тъй като правителството се придържа към строга фискална политика. Участниците на местния капиталов пазар демонстрират доверие при инвестиране в дългови инструменти, издадени от държавата под формата на държавни ценни

книжа (ДЦК). Това доверие се изразява във високо търсене на ДЦК и достигнати ниски нива на доходност. Ясно изразеното намерение за продължаване на фискалната консолидация в публичния сектор служи като стимул за запазване на силния интерес към дълга, емитиран от държавата.

В дългосрочен план се прогнозира значително увеличаване на дела на възрастните хора и влошаване на демографската структура на населението, което представлява съществен риск за фискалната политика и може да доведе до натиск върху бюджетните разходи за пенсии и здравеопазване. Този процес е сериозно предизвикателство пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси и налага поддържането на консервативна политика по отношение на бюджетния баланс, продължаване на реформите в пенсионната система и подобряване на ефективността на публичните разходи в системата на здравеопазването.

5. Качество на публичните финанси

В рамките на следващия тригодишен период правителството предвижда прилагане на различни инструменти и мерки, които пряко да повлияят върху качеството на предоставяните услуги и тяхното управление, както и да осигурят възможности за обвързване на резултатите (количествени, качествени и времеви) с финансирането.

Част от тези мерки ще доведат и до конкретно спестяване на разходи от страна на бизнеса. С въвеждането на разходно-ориентиран модел за определяне на размера на таксите правителството цели съобразяване на разходите за предоставяните административни услуги с конкретните разходи, както и използване на приходите от такси за повишаване на качеството на съответната услуга.

Стартираният през изминалата година електронен обмен на документи в държавната администрация вече дава резултати, като разширяването му с оглед обхващане и на общинската администрация ще повиши допълнително ефективността в работата на администрацията, нейното качество и срочност, спестявайки време и финансов ресурс.

Поетият от правителството в края на миналата година ангажимент за присъединяване към глобалната инициатива „Партньорство за открито управление“ е стъпка в усилията на страната за открито управление и за надграждане върху вече постигнати резултати. Част от мерките предвиждат по-ефективно и контролирано от гражданите изпълнение на вече приети законодателни мерки, както и по-широко разпространение на информацията относно вече осъществявани такива. За всяка от мерките са заложили конкретни резултати, срокове, както и ключови показатели за изпълнение. В областта на ефективното управление на публичните ресурси предвидените мерки са насочени в две посоки: към засилване на фискалната дисциплина чрез въвеждане на фискални правила и процедури и към повишаване на прозрачността чрез представяне на информацията относно данъчните разходи и др.

Въвеждане на модел на заплащане и оценяване на служителите в държавната администрация, базиран на постиженията и другият основен инструмент за повишаване на ефективността и качеството на работа в държавната администрация.

Изминалата 2011 г. се характеризира и с положителни резултати от заложените от правителството мерки за оптимизирането на държавната администрация. Усъвършенстването на междуведомствената функционална координация и повишаването на качеството на предоставяните продукти и услуги рефлектира върху повишаването на ефективността на публичните разходи.

От гледна точка на прилагането си подходът на програмно и ориентирано към резултатите бюджетниране се характеризира със запазване на постигнатото през последните няколко години качество на документите, особено от гледна точка на съдържащата се в тях информация за изпълнение на резултатите. Програмните бюджети в голямата си част съдържат информация

относно процесите и дейностите, изпълнявани от съответните административни звена, като в повечето случаи тя е подкрепена и с показатели, измерващи резултата от тях.

Следва да се отбележи, че ведомствата все още изпитват трудности в идентифицирането на подходящи показатели за измерване на резултатите от предоставяните от тях продукти/услуги. Преобладаваща част от показателите все още са количествени, което е свързано и с факта, че се измерват главно дейности или процеси. Една от основните причини за това е, че бюджетните програми до голяма степен са съобразени с организационната структура, като в по-голямата част от случаите целите на програмите съвпадат с целите на административните единици. Въпреки трудностите, при някои ведомства се забелязват опити за използване на показатели, измерващи качество или срок за изпълнение.

По отношение на другия важен елемент на програмния бюджет, а именно наличието на стратегически елемент, изразен в средносрочен хоризонт, също се наблюдава известна устойчивост. Министерствата и държавните агенции представят развитието на политиките в рамките на тригодишния период, като основните затруднения, които срещат, са свързани с идентифицирането на ясни и измерими показатели за полза/ефект, както и с отчетането на ролята на външните фактори, въздействащи върху постигането на резултатите.

Министерството на финансите ще продължи да полага усилия за подпомагане на министерствата и държавните агенции за разширяване използването на показателите за оценка на ефектите от политиките, както и за подобряване на оценката на разходите и резултатите от правителствените програми и политики.

Натрупването на прецизна, достоверна и статистически надеждна информация относно резултатите по предоставяните по програмите продукти/услуги, както и относно ефектите от тяхното изпълнение постепенно следва да се превърне в база за вземане на управленски решения. Осигуряването на тази информация е и гаранция за поетия от правителството ангажимент за повишаване на информираността и участието на обществото в управлението.

Правителството одобри законопроект за публичните финанси. Със законопроекта се цели средносрочната бюджетна рамка да се превърне в реален инструмент за средносрочно прогнозиране и планиране, чрез прилагане от органите на централната и местната власт на строги фискални правила и даването на трайна уредба на отношенията, свързани с разработването и отчетането на програмен формат на бюджет. Предвидените разпоредби имат за цел въвеждането на многогодишна бюджетна перспектива, основана на многогодишно фискално планиране.

Във връзка с целта за въвеждане на цялостни, съгласувани и надеждни практики за прогнозиране и наблюдение на подсекторите на сектор „Държавно управление“ с влизането в сила на одобрения законопроект за публичните финанси се предвижда отмяна на Закона за устройството на държавния бюджет и на Закона за общинските бюджети, както и промени в десетки други закони. В законопроекта за публичните финанси са обобщени националните фискални правила за салдото на сектор „Държавно управление“, за бюджетното салдо по консолидираната фискална програма, изчислено на касова основа, за максималния размер на разходите по консолидираната фискална програма, за номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“.

6. Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините

Продължава процеса на децентрализация, като основните цели в това направление са заложи в актуализираната Стратегия за децентрализация 2006-2015 г., която е дългосрочният програмен документ, определящ провеждането на националната политика за усъвършенстване на териториалното управление. Документът определя и насоките за разпределение на правомощия и финансови ресурси между централното и областното и общинското равнище на управление, които целят по-ефективно и качествено предоставяне на услуги на гражданите.

Политиките в бюджета по отношение на общините са насочени към създаване на възможности за тяхното устойчиво и балансирано развитие. Един от ефектите в тази насока се реализира чрез общата изравнителна субсидия, предоставяна на общините, което дава възможност за реализиране на дейностите на местно равнище. В този аспект държавните трансфери към общините се определят и реализират на основата на конкретни правила, критерии и стандарти.

Бюджетът на всяка делегирана от държавата функция се определя по утвърдените стандарти и натурални показатели, определени от отрасловите министерства. Така се осигурява предвидимост при финансирането, както и ясно и прозрачно разпределение на средствата. Не се предвижда свиване обхвата на разходните правомощия или намаляване на инвестиционните разходи на местните власти.

Напредък се очаква в социалната сфера с разработените планове за развитие на социалните услуги, които са обвързани с други стратегически и планови документи на местно равнище на управление. Ефективни резултати се очакват и от усъвършенстване на механизмите за приложение на делегираните бюджети в училищата и детските градини. Наблюдава се тенденция на намаляване дела на услугите в специализираните заведения за сметка на увеличаването на услугите в общността.

Отправени са препоръки към общинските съвети за разработване на конкретни мерки за подобряване на финансовото състояние на общините, при спазване на всички законови изисквания, засилена финансова дисциплина и ясно дефинирани цели, като не се поемат ангажменти, необезпечени с финансови средства. Количествените резултати от изпълнението на препоръките се оценяват с отчитането на различни показатели, характеризиращи равнището и динамиката на процеса на финансова самостоятелност и независимост на общините.

Прогнозата за собствените приходи очертава тенденция към постигане на по-голяма финансова самостоятелност и устойчивост на общините във връзка с:

- разширените им правомощия по определяне размера и администриране на местните данъци при условията, реда и границите установени със Закона за местните данъци и такси;
- предоставените правомощия на публични изпълнители в производствата по обезпечаване на данъчни задължения на служителите на общинската администрация;
- измененията в законодателството в областта на концесиите, свързани с увеличаване от 30% на 50% на дела от концесионното плащане при добив на подземни богатства, предоставяно по бюджетите на общините;
- отчита се и неблагоприятната тенденция по отношение на продажбите на общинско имущество.

Общините са потенциални бенефициенти по четири от седемте оперативни програми финансирани от структурните и Кохезионния фондове (СКФ) на ЕС. Това е допълнителен резерв за финансиране на дейности в полза на местната общност.

V. ДАНЪЧНА И ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА

1. Данъчна политика

През периода 2013-2015 г. данъчната политика ще бъде насочена в подкрепа на макроикономическата стабилност и икономическия растеж, подобряването на бюджетните резултати и повишаването на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Чрез данъчно-осигурителната политика и ефективни действия на приходните администрации се цели да се осигури ресурс за изпълнение на фискалната политика на правителството, като се повишава

ефективността на събирането на данъците, осигурителните вноски и другите приходи в държавния бюджет, намалява се административната тежест за бизнеса и гражданите и се ограничават данъчните измами и отклонението от данъчно облагане.

Развитието на данъчната политика за периода се съобразява с изискванията на действащото право на Европейския съюз и международните договори, страна по които е Република България. Основните промени в данъчните закони са свързани с усъвършенстване на българското данъчно законодателство и отстраняване на несъответствия с изискванията на европейските директиви и решенията на Съда на Европейския съюз, както и с цел намаляване на разходите на данъчно-задължените лица за такси при банковите преводи за заплащане на публични задължения, облекчаване режима на деклариране и внасяне на корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица и, като цяло - намаляване на административната тежест за бизнеса и гражданите. Предлаганите изменения в данъчната нормативна уредба ще спомогнат за подобряване на данъчната практика и ефективността на приходните администрации, за намаляване на разходите за администриране на данъците и съответно за повишаване на постъпленията в държавния бюджет.

Запазва се данъчната стратегия за ниски данъчни ставки при преките данъци, които са един от най-важните стимули за инвестиции и икономически растеж. Продължава процесът на последователно прехвърляне на тежестта към косвените данъци чрез повишаване на някои акцизни ставки в съответствие с договореностите за достигане на минималните европейски нива.

Корпоративни данъци

При корпоративните данъци е предвиден нов ред за определяне на авансовите вноски на база на прогнозна данъчна печалба за текущата година, декларирана от данъчно задълженото лице. Месечни авансови вноски ще правят данъчно задължените лица, чиито приходи от продажби за предходната година превишават 3 млн.лв.; тези, чиито приходи са в диапазона между 0,3 млн.лв. и 3 млн.лв. ще правят тримесечни авансови вноски, а данъчно задължените лица с приходи под 0,3 млн.лв. няма да правят авансови вноски.

Прогнозата за размера на приходите от тази група данъци за периода 2013-2015 г. е базирана на факторите, влияещи върху постъпленията:

- Запазване на размера на данъчната ставка по корпоративния данък от 10% и на размера от 5% на ставката за данъците върху дивидентите и ликвидационните дялове;
- Тенденция за подобряване на икономическата обстановка в страната и макроекономическите показатели за периода 2013-2015 г. Взето е предвид и високото ниво на данъчна загуба, генерирано през кризисните 2009-2010 г., която компанията имат право да приспадат в следващите пет години;
- От възстановяването на европейската икономика зависи ръстът на износа ни (респ. на печалбите) на експортно ориентирани предприятия, тъй като основните ни външноикономически партньори са страните-членки на Европейския съюз.

Приходите от корпоративните данъци зависят също от „изсветляването“ на икономиката, цената и достъпа до кредит за фирмите, нивото на производителност и т.н. Друг фактор от особена важност е цената на вносните суровини, както и цените на енергоносителите, особено на природния газ. В резултат на посочените фактори прогнозата за приходите от тази група данъци по години е, както следва: 1 595,1 млн.лв. за 2013 г., 1 669,2 млн.лв. за 2014 г. и 1 744,4 млн.лв. за 2015 г.

Предвиждат се нормативни промени и при другите данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане - като данъците върху разходите и алтернативните данъци стават годишни

данъци и се внасят еднократно в срок до 31 март на следващата година. Променят се и разпоредбите, уреждащи данъка върху хазартната дейност, във връзка с влезлия в сила нов Закон за хазарта, с които се определя и ред за организиране на хазартни игри от разстояние. Прогнозираните приходи от тази група данъци са съответно 183,4 млн.лв. за 2013 г., 211,9 млн.лв. за 2014 г. и 227,2 млн.лв. за 2015 г.

Данъци върху доходите на физическите лица

Предвидените изменения и допълнения в Закона за данъците върху доходите на физическите лица са насочени към отстраняването на съществуващи законодателни пропуски и внасят яснота по появили се в тази връзка проблеми в практиката по прилагането на закона, от една страна, и от друга - към намаляването на административната тежест, като са ориентирани изцяло към облекчаването на данъчно задължените лица по отношение декларирането и внасянето на данъци.

Прогнозата за постъпленията по Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ) за периода 2013-2015 г. е изготвена при запазване на единната данъчна ставка от 10% (без необлагаем минимум) за всички данъкоплатци, с изключение на доходите от стопанска дейност на едноличните търговци, за които ставката е в размер на 15%.

При изготвянето на прогнозните постъпления са взети под внимание и следните фактори:

- **Очакваният брой заети лица.** Отчетена е динамиката на пазара на труда и тенденцията за броя на настите лица (без специалните ведомства).

Предприетите мерки от Националната агенция за приходите и Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“ във връзка с недеклаираната заетост и фиктивно намаления работен ден, както и изпълнението на мерките, предвидени в Националния план за действие по заетостта, се очаква да повлияят положително за „изсветляването“ и повишаването на заетостта.

- **Очакваният ръст на средната работна заплата** през периода 2013-2015 г. По данни от Националния статистически институт средната за страната работна заплата (СРЗ), въпреки кризата, продължава да нараства.
- **Размерите на осигурителните вноски** и съотношението работодател/работник, заложен за периода 2013-2015 г.
- очакваната **по-висока събираемост** на данъка от страна на Националната агенция за приходите и дисциплиниращата роля на действията на данъчната администрация.

В размера на приходите от личното подоходно облагане се включват и постъпленията от патентен данък, постъпващ в местните бюджети.

Предвид посочените фактори, прогнозираните приходи от облагането на физическите лица са в размер на 2 532,4 млн.лв. за 2013 г., 2 648,1 млн.лв. за 2014 г. и 2 783,2 млн.лв. за 2015 г.

Данък върху добавената стойност

Направени са предложения за изменение и допълнение на Закона за данък върху добавената стойност във връзка с необходимостта от хармонизиране на българското данъчно законодателство с изискванията на европейските директиви и решения на Съда на Европейския съюз в областта на косвеното облагане, както и за прецизиране на разпоредбите, които създават затруднения при практическото прилагане на закона.

Върху прогнозата за приходите от данък върху добавената стойност (ДДС) за периода 2013-2015 г. са повлияли основно следните фактори:

- действащата нормативна уредба със запазване на стандартната данъчна ставка от 20% и данъчна ставка за настаняване в хотел от 9%, като са взети предвид и ефектите от предстоящите промени в някои акцизни ставки;
- анализ на отчетните данни за динамиката на постъпленията от данъка за минали периоди;
- прогнозите за макроекономическите показатели (БВП по елементи на крайното използване) и прогнозите за тенденциите в световната и българската икономика за периода 2013-2015 година.

Постъпленията от ДДС за 2013 г. се прогнозира да са в размер на 7 884,2 млн.лв., а за 2014 и 2015 г. – съответно 8 277,3 млн.лв. и 8 855,2 млн.лв.

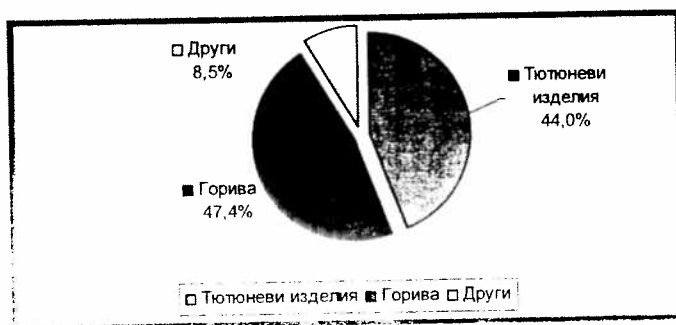
Акцизи

Предвиждат се промени в Закона за акцизите и данъчните складове, свързани с поетите ангажименти за достигане на минималните нива на облагане с акциз за ЕС за определени енергийни продукти, както и с прецизиране на разпоредбите с цел улесняване практическото прилагане на закона. Съгласно Договора за присъединяване на Република България към ЕС, Преговорна глава 10 „Данъчна политика“, е договорен преходен период до 01.01.2013 г., в който да бъдат достигнати минималните акцизни ставки за газол и керосин в размер на 330 евро /1000 л. (645 лева/1000 л.).

При изготвяне на прогнозата за приходите от акцизи през 2013г. са взети предвид следните фактори:

- анализът на динамиката на постъпленията от акцизи по отчетните данни за минали години. Приходите от акцизи се формират основно от две групи стоки – горива и тютюневи изделия. Останалите акцизни стоки (алкохолни напитки и други) имат 8,5% относителен дял:

Графика: Приходи от акцизи от основните групи стоки (2011 г.)

- прогнозите за макроекономическите показатели и очакваните обеми на потребление на групите акцизни стоки;

- размерът на акцизните ставки. В съответствие с договорения преходен период за достигане на минималните нива на акцизните ставки в Общността за периода 2013-2015 г. е предвидено следното повишаване на някои акцизни ставки:

Таблица: Промени при акцизните ставки за периода 2013-2015 г.

Акцизи		2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Акциз на газол	лв./1000	630	645	645	645
Акциз на керосин	лв./1000	630	645	645	645
Акциз на природния газ, използван като моторно гориво	лв./гигаджаул	0,85	0,85	5,10	5,10
Акциз на природния газ, използван като гориво за отопление	лв./гигаджаул	0,10	0,10	0,60	0,60

В съответствие с посочените фактори за 2013 г. се очакват постъпления от акцизи в размер на 4 310 млн.лв., за 2014 г. – 4 580 млн.лв. и за 2015 г. – 4 900 млн.лв.

Мита

Прогнозата за приходите от мита при внос на промишлени и селскостопански стоки за периода 2013-2015 г. е съответно: 120 млн.лв. за 2013 г., 115 млн.лв. за 2014 г. и 115 млн.лв. за 2015 г. при отчитане на ефектите, произтичащи от либерализацията на търговията (намаляване ставките на митата) и предвид прогнозите за макроикономическите показатели за периода.

2. Осигурителна политика

До 2015 г. се предвижда запазване размерите и съотношенията на осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване, Учителския пенсионен фонд, фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”, вноските за допълнителното задължително пенсионно осигуряване и здравноосигурителната вноска. Размерът на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” се запазва на нивото от 2012 г. – 17,8 на сто за родените преди 1 януари 1960 г., при запазено съотношение 9,9 – за сметка на работодателя и 7,9 - за сметка на работника; и 12.8 на сто за лицата родени след 31 декември 1959 г., съответно при съотношение 7,1:5,7.

Само за работещите в специалните ведомства, които се пенсионира при условията на чл. 69 от КСО се предвижда увеличаване на осигурителната вноска с 20 п.п. За родените след 31 декември 1959 г. осигурителната вноска става 35,8%, а за родените преди 1 януари 1960 г. - 40,8%. Увеличението на осигурителна вноска на тази категория осигурени лица цели да се покрият разходите за пенсии на настоящите военни пенсионери, спазвайки принципите на разходопокривните пенсионни схеми.

Държавното участие във финансирането на фонд „Пенсии” се запазва, като държавата осигурява субсидия в размер на 12 на сто от осигурителния доход за всяко осигурено във фонда лице.

Не се предвижда и промяна на съотношенията между работодател и работник за останалите осигурителни рискове, като те остават съответно 60% към 40%. За 2013г.-2015 г. техните размери са както следва:

- фонд „Общо заболяване и майчинство” – 3,5%;
- фонд „Безработица” – 1,0%;
- фонд „Трудова злополука и професионална болест” от 0,4 до 1,1 – за сметка на работодателя;
- Универсален пенсионен фонд (за родените след 31.12.1959 г.) – 5%;
- Професионален пенсионен фонд – 12% за сметка на работодателя за работещи при първа категория труд и 7% за сметка на работодателя за работещи при втора категория труд;
- здравноосигурителна вноска – 8%.

За периода до 2015 г. не се планира вноска за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.

Диференцираният минимален осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, съобразно облагаемия им доход, съответно 420 лв., 450 лв., 500 лв. и 550 лв., се запазва до края на 2015 г.

Предвижда се максималният месечен размер на осигурителния доход да се увеличи от 1 януари 2013 г. от 2000 лв. на 2200 лв., като за 2014 и 2015 г. се предвижда да бъде запазен същият размер.

За периода 2013-2015 г. не се предвижда увеличение на максималния размер на гарантираните вземания по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, или запазване на нивото от 2012 г. – 1 000 лв.

Разходите за краткосрочни обезщетения са разработени при следните допускания за периода 2013-2015 г.:

- ✓ изплащане на обезщетенията за временна неработоспособност - първите три дни 70% за сметка на осигурителя;
- ✓ максимален размер на обезщетенията за безработица на ниво 60% от осигурителния доход на лицето преди загубата на работа и запазване на минималния дневен размер на обезщетението на 7,20 лв.;
- ✓ запазване на срока на изплащане на паричните обезщетения за бременност и раждане - 410 дни;
- ✓ запазен размер на обезщетението за отглеждане на малко дете от една до две годишна възраст - 240 лв.
- ✓ запазва се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице - 540 лв.

VI. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ

Поради забавяне излизането от кризата и недостатъчен ръст на бюджетните приходи е избран солидарният подход при планиране на разходите по бюджета за конкретната година - всички сектори, без изключения, следва да понесат справедливо ограниченията.

Разходите за изпълнението на целите на социалната политика са традиционно с най-голям дял в общите разходи в условията на повишена безработица и все още недостатъчно висока заетост.

Разпределението на ръста на разходите по икономически елементи при планирането на бюджета дава умерен приоритет на капиталовите разходи пред текущите разходи и субсидиите.

Политика по доходите

Политика по доходите в бюджетната сфера

За трите години от разглеждания период се наблюдава нарастване на средствата за заплати, спрямо програма 2012 г. За периода 2013-2015 г. се предвижда средносписъчният брой бюджетни служители да се задържи на постоянно равнище от около 430 хил. души при планирани 447 хил. души през базисната 2012 г.

През 2015 г. се запазва относителният дял на средствата за заплати към БВП от 4,9% за 2014 г.

Предвижда се минималната работна заплата да нараства с по 20 лв. за всяка година от прогнозния период и през 2015 г. да стане 350 лв.

Пенсионна политика

Основна цел на пенсионната политика е постигане на дългосрочна устойчивост на пенсионната система. За постигането на тази цел от 2012 г. се възприе поетапно повишаване на пенсионната възраст с по 4 месеца всяка година за жените и за мъжете до достигане съответно на 63-годишна възраст и 65-годишна възраст. От началото на 2012 г. започна прилагането на мярката за увеличаване на необходимия стаж за придобиване право на пенсия за работещите при трета категория труд с по 4 месеца на всяка календарна година до достигане на 37 години стаж за жените и 40 години стаж за мъжете, както и увеличаване с две години на необходимия осигурителен стаж за придобиване на право на пенсия за работещите в специалните ведомства (военни и полиция) от 25 на 27 години.

Финансовите разчети за увеличаване размерите на пенсиите през 2013 г. са разработени при допускания за индексация на пенсиите от 1 април 2013 г. с процент, равен на натрупания средногодишен хармонизиран индекс на потребителските цени за периода от второто полугодие на 2009 г. до 2012 г.

Увеличението има за цел да компенсира временната отмяна на чл. 100 от КСО за периода 2010-2012 г., като част от мерките за ограничаване на публичните разходи през периода на икономическа криза. Предвижда се процентите за индексирание на пенсиите да са различни в зависимост от годината на отпускане на пенсията, тъй като индексацията следва да компенсира поскъпването на живота в периодите без осъвременяване, след отпускането до края на 2012 г.

Средният процент на увеличение на пенсиите, отпуснати към 31 декември 2012 г. е 9,3%.

За минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст е предвидено увеличение от 145 лв. на 150 лв. месечно от 1 април 2013 г.

Максималният размер на получаваните една или повече пенсии се предвижда да стане 770 лв. от 1 април 2013 г.

Предвидено е увеличение на социалната пенсия за старост от 100,86 лв. на 110,00 лв. месечно от 1 април 2013 г.

Предвижда се осъвременяване на пенсиите за периода 2014-2015 г. с процент, равен на индекса на потребителските цени през предходната календарна година по реда чл. 100 от Кодекса за социално осигуряване.

Условия за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст

година	ЖЕНИ		МЪЖЕ	
	възраст	стаж	възраст	стаж
2013	60 г. и 8 м.	34 г. и 8 м.	63 г. и 8 м.	37 г. и 8 м.
2014	61 г.	35 г.	64 г.	38 г.
2015	61 г. и 4 м.	35 г. и 4 м.	64 г. и 4 м.	38 г. и 4 м.

От 2015 г. новоотпуснатите пенсии за ранно пенсиониране за 1-ва и 2-ра категория труд ще се изплащат от професионалните пенсионни фондове.

Социална политика

Размерът на разходите в социалния сектор през последните години непрекъснато нараства, като този ръст се компенсира за сметка на икономите в останалите сектори. Разходите за периода 2013-2015 г. ще запазят тенденцията си към нарастване, основно поради необходимостта от оказване на бюджетна подкрепа на пенсионната система.

През периода 2013-2015 г. се предвижда запазване на размера на вноските за социално осигуряване. При допускане за увеличаване на заетостта и на осигурителния доход за тригодишния период се очаква приходите от социално-осигурителни вноски да нараснат спрямо предходната година.

Основните цели на социалната политика са свързани с намаляване равнището на безработицата, насърчаване на заетостта и осигуряване на социална закрила на хората с ниски доходи при прилагане на диференциран подход.

Сред основните цели на правителството остава гарантирането на социалната защита на уязвимите групи от населението чрез по-добра насоченост на социалните помощи, повишаване на ефективността на програмите, усъвършенстване на нормативната уредба в сферата на социалното подпомагане и оптимизиране на институционалната структура, свързана със социалната защита на най-нискодоходните и рискови групи от населението. Ще се оптимизира координацията между системата за социално подпомагане и системата за активни програми на пазара на труда и ще се подпомага социалната реинтеграция на лицата, които получават социални помощи чрез осигуряване на по-добро финансиране при реализацията на програми и проекти в областта на социалното подпомагане.

Особено важно е повишаване качеството на активните мерки на пазара на труда, с цел намаляване зависимостта от социални помощи.

В областта на социалното подпомагане и социалните услуги не се предвиждат съществени структурни промени през следващия програмен период. Усилията ще бъдат насочени към повишаване на ефективността на социалните разходи и контрола по изразходването им. За периода 2013-2015 г. плащанията по Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето и др. нормативни актове се планира да останат на нивото им от 2012 г.

Предвижда се размерът на средномесечния доход за достъп до семейните помощи за деца, както и размерите на семейните помощи за деца да запазят размера си от 2012 г. за целия период до 2015 г.

За периода 2013-2015 г. чрез системата на социалното подпомагане е предвидено осигуряването правата на ветераните от войните и военноинвалидите и военнопострадалите за лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните.

Политика по заетостта

Застаряването на населението оказва сериозно влияние върху растежа на работната сила, като налага увеличаване на възрастта за пенсиониране, ограничаване на стимулите за ранно пенсиониране и осигуряване на допълнителна квалификация за лицата на пенсионна възраст през програмния период.

Потенциалът за увеличаване на заетостта се съдържа в сегментите на пазара на труда, които обхващат нискоквалифицираните работници и тези на пенсионна възраст. През периода 2012-2015 г. усилията ще бъдат насочени към стимулиране мобилността на работна сила и завръщане на емигрантите.

Пасивните и активните политики изпълняват необходимата роля на застраховка при загуба на работното място и на подпомагане при търсене на нова работа.

Активната политика на пазара на труда през периода 2012-2015 г. ще бъде насочена към увеличаване на заетостта чрез ефективно устройване на работа на безработните, както на първичния пазар на труда, така и по програми и мерки, предвидени в Закона за насърчаване на заетостта, включително активиране на социално неактивните и обезкуражените лица. Планирани

са мерки за повишаване качеството на работната сила чрез придобиване на нова квалификация, повишаване на квалификацията и уменията на заетите и безработните за осигуряване на по-добро съответствие с потребностите на пазара на труда.

В отговор на демографските процеси, намаляването на работната сила и промените в пенсионната система през 2012 г. се предвижда продължаване на активните действия за повишаване на качеството на работната сила и осигуряване на заетост на безработните целеви групи: младежи до 29 г.; безработни над 50-годишна възраст; неактивни лица, желаещи да работят в т.ч. обезкуражени; безработни лица с ниска или несъответстваща на изискванията на пазара на труда професионална квалификация; уязвими групи в обществото; хора с увреждания.

Политиката на пазара на труда предвижда мерки за насърчаване и търсене на труд чрез развитие на предприемачество и стартиране на малък бизнес. Предприемчивите безработни лица ще могат да реализират своите бизнес идеи, чрез разработване и изпълнение на бизнес проекти.

През 2012 г. с финансовата подкрепа по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” ще бъдат предприети мерки за намаляване на недеklarираната заетост и въвеждане на гъвкави форми на заетост, които ще осигурят по-доброто използване на трудовия потенциал, включително и посредством мерки за подобряване здравния статус на работната сила.

Очаква се положителен ефект по отношение на заетостта в регионите с висока безработица благодарение на създаването на нови работни места за социални услуги или в социални предприятия. Ефективното и ефикасно изпълнение на политиката на пазара на труда през 2012 г., чрез включените в Националния план за действие по заетостта инициативи, политики, програми, мерки и схеми, ще допринесе за запазване на съществуващите и създаване на нови работни места и повишаване качеството на работната сила.

- Активна политика на пазара на труда

Основната цел на активната политика на пазара на труда през периода 2013-2015 г. ще продължава да бъде запазване на работните места, за бърз преход от безработица и неактивност към обучение и заетост чрез активни мерки. С цел интегриране на пазара на труда на всички трудови ресурси, активирането на продължително безработните и на неактивните лица ще продължи да бъде основен приоритет на политиката на пазара на труда в краткосрочен период.

- Политика в областта на трудовите отношения

Приоритетите на политиката в областта на трудовите отношения са насочени към съхранение на трудовите и социалните права на работниците и служителите, усъвършенстване на трудовото законодателство и гарантиране правилното му прилагане, както и подобряване условията на труд в предприятията.

Важно направление на политиката в условията на криза и влошени условия на пазара на труда ще бъдат дейностите за ограничаване и преодоляване на колективните трудови конфликти с инструментите на посредничеството и трудовия арбитраж.

Политика в областта на социалното подпомагане

През периода 2013-2015 г. отново основната цел на политиката в областта на социалното подпомагане ще бъде по-добро насочване на социалните помощи и повишаване ефективността и ефикасността на програмите с акцент върху най-уязвимите сред българските граждани.

Средствата по политиката в областта на социалното подпомагане се разходват за:

- предоставяне на месечни, еднократни и целеви помощи по Закона за социалното подпомагане;
- предоставяне на целеви помощи за отопление на лица с ниски доходи;

- помощи за диагностика, лечение и болнична помощ на български граждани, които нямат доход и/или лично имущество;
- реализация на мерки и програми по Закона за закрила на детето;
- инициативи за модернизиране на социалните услуги и ускоряване на процеса на деинституционализация;
- финансиране на проекти за предоставяне и изграждане на социални услуги в общността и различни програми в областта на социалното подпомагане;
- за лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военнопострадалите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните.

Не се предвижда промяна в сравнение с 2012 г. в размера на гарантирания минимален доход от 65 лв.

Семейна политика

За периода 2013-2015 г. акцент на семейната политика ще бъде насърчаване на раждаемостта чрез изграждане на благоприятна среда, която да позволи на българските семейства да отгледат и възпитат желания от тях брой деца. Разходите по Закона за семейни помощи за деца са планирани при запазване на размера на средномесечния доход на член от семейството по-нисък или равен на 350 лв., а месечните помощи за деца до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст са в размер на 35 лв. Право на месечна добавка в размер на 189 лв. се предвижда за родители, отглеждащи деца с трайни увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст. Размерът на допълнителната еднократна помощ за дете с установени трайни увреждания 50 и над 50 на сто до навършване на 2-годишна възраст е 100 лв. Размерите на еднократните помощи при раждане остават в размер на 250 лв. за първо дете, 600 лв. за второ дете и 200 лв. при раждане на трето и всяко следващо дете.

За провеждане на семейната политика за деца са осигурени средства и за:

- еднократни помощи за отглеждане на близнаци до 1-годишна възраст в размер на 1 200 лв. за всяко дете близнак;
- еднократни помощи за отглеждане на дете до 1-годишна възраст от майка студентка в размер на 2 880 лв.;
- месечни помощи за отглеждане на дете до 1 година за неосигурени майки в размер на 100 лв.;
- еднократни помощи при бременност за неосигурени майки в размер на 150 лв.;
- целеви помощи за безплатно пътуване с железопътния и автобусния транспорт в страната за многодетни майки;
- целеви помощи за първокласници за покриване на част от разходите в началото на учебната година.

Интеграция на хората с увреждания

В областта на интеграцията на хората с увреждания през периода 2013-2015 г. ще бъдат изпълнявани инициативи в посока на:

- постигане на пълноценна реализация и равни възможности на хората с увреждания чрез осигуряване на заетост и професионална рехабилитация;

- повишаване степента на информираност на хората с увреждания за техните права и на обществото за проблемите и възможностите им и промяна в обществените нагласи спрямо тях;
- създаване на необходимите условия за интеграция на хората с увреждания чрез усвояване на финансови средства от европейски социални и други фондове;
- осигуряване на равни възможности за социално включване на хората с увреждания;
- ефективно планиране на дейностите свързани със социалната интеграция на бенефициентите чрез анализ на социално-икономическия им статус;
- оптимизиране системата за контрол по изпълнението на дейностите свързани с предоставянето на публични услуги за интеграция на хората с увреждания.

През същия период са осигурени средства за реализация на проекти и програми за:

- целеви помощи за покупка и ремонт на медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения;
- приспособяване на работната среда към нуждите на хора с увреждания;
- възстановяване на 30 на сто до 50 на сто от платените от работодателя осигурителни вноски за лица с увреждания;
- проекти за стартиране на самостоятелна стопанска дейност на хора с увреждания;
- проекти за рехабилитация и социална интеграция на хора с увреждания и за осигуряване на достъпна среда за хора с увреждания.

Здравна политика

В сектора на здравеопазването водещи остават целите, насочени към подобряване на качеството и достъпа до здравни услуги. Предвидените мерки за повишаване на качеството акцентират основно върху подобряване на контрола и повишаването на ефикасността на публичните разходи. От ключово значение за успеха на реформата е реструктурирането на болничния сектор, както и приключването на процеса по въвеждане на електронното здравеопазване.

Приоритет на здравната политика през програмния период е подобряването на резултатите от изпълнението чрез ограничаване на слабостите на системата, които пораждат негативни бюджетни ефекти. За постигането на целите на политиката усилията ще бъдат насочени към укрепване на финансовата стабилност на здравната система чрез въвеждане на нови механизми за разпределение на ресурсите. Като част от тези мерки през първата година на програмния период е предвидено финализирането на възприетата от 2011 г. политика за постъпно преразпределение от Министерството на здравеопазването към Националната здравноосигурителна каса на отговорностите по финансирането на дейности със здравноосигурителен характер. Тези ще се осъществяват механизмите за контрол върху разходите.

Развитие на електронното здравеопазване е част от планираните мерки в подкрепа на политиката. В рамките на периода в единен регистър ще бъдат обединени електронните регистри на различните медицински дейности, след което ще бъдат създадени лична здравна карта и лично електронно досие в съответствие с приоритетите за следващия програмен период. Този инструмент ще спомогне за повишаване качеството на предоставяните услуги и съответно ще допринесе за по-голяма ефективност на разпределение и разходване на финансов ресурс в системата. Друга мярка, която е планирана в същата посока е да бъдат разработени правила за финансово управление и отчетност на болниците.

За постигане на целите на здравната политика е планирана оптимизация на болничния сектор, в т.ч. технологично обновяване и развитие на високоспециализирани дейности. Осъществяването

на реформата е тясно свързано с подобряването на здравния статус на населението, което от своя страна се отразява върху продължителността на живот и трудоспособността на населението.

Политика в образованието

За периода 2013-2015 г. са осигурени допълнителни средства за:

- увеличение на единните разходни стандарти средно с 6,5 %;
- целогодишно финансиране на задължителната предучилищна подготовка две години преди постъпване в първи клас във всички общини;
- целодневна организация на учебния ден на учениците от I до IV клас;
- въвеждане на нов подход при определяне на стипендиите на учениците след завършено основно образование и увеличение на техния размер;
- разширяване на обхвата на децата и учениците, включени в мерките за подпомагане на храненето им;
- осигуряване на безплатен превоз;
- финансиране на увеличението на средно-приравнения брой учащи в държавните висши училища;
- увеличение на средствата за професионални направления, получили висока оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда.

Запазено е програмно-конкурсното финансиране на средното образование, като основната част от средствата ще се предоставят за оптимизация на училищната мрежа, повишаване на квалификацията на персонала в системата на народната просвета, външно оценяване, финансиране на неделни училища в чужбина и др.

Изпълнението на съществуващите политики за периода 2013-2015 г. ще бъде насочено към подготовката на мерките за усъвършенстване на системата на предучилищното и училищното образование с цел традиционните образователни модели и форми да бъдат заменени с нови, които да отговарят адекватно на настъпилите промени в общественото развитие и да отговори на очакванията на участниците в системата и на обществото за по-качествен и пълноценен образователно-възпитателен процес. Част от тези мерки са свързани с подготовка на необходимата материална база и подготвени специалисти за разширяване на обхвата на задължителната предучилищна подготовка.

И през 2013 г. е предвидено процесът на ефективно въвеждане на целодневната организация на учебния ден за учениците от I до VIII клас и дейностите по самоподготовка, занимания по интереси и организиран отход и спорт в средишните училища да бъдат финансирани със средства по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

В областта на висшето образование основният приоритет е свързан с повишаване на качеството на обучение и интернационализация на системата. От 2013 г. е предвидено да бъде въведена диференциация на финансирането на професионалните направления в държавните висши училища в зависимост от комплексната оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда. Предвижда се и изготвяне на задълбочени анализи на образователното равнище и на компетенциите на предлагания труд, както и на потребностите от работна сила с определени качествени характеристики по основни икономически дейности, класове професии и др.

Базова инфраструктура

Основните приоритети за следващия тригодишен период в областта са свързани с ускорено изграждане, поддържане и модернизация на базовата инфраструктура. Развитието на инфраструктурата чрез инвестиции в пътна, екологична и комунална инфраструктура ще допринесе за подобряване на условията за развитие на обществените и стопански дейности, с цел стимулиране ендегенния растеж в дългосрочен план.

Инвестиционните разходи, планирани през този програмен период, основно са насочени към екологична и пътна инфраструктура.

Транспорт и инфраструктура. Постигането на целите в този сектор е съществено предизвикателство пред управлението. Те са съвсем конкретни - ускорено изпълнение на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори, преминаващи през територията на страната; завършване на автомагистрала „Тракия“ и автомагистрала „Марица“ в най-кратки срокове.

Глобалната енергетика, в това число и националната, се изправя пред предизвикателствата от зависимостта от внос на ресурси и енергия, нарастващите енергийни цени и промените в климата. Инвестициите в **екологична инфраструктура** също ще допринесат за подобряване състоянието на водните ресурси, качеството на атмосферния въздух и устойчиво управление на земите; стимулиране на екологосъобразни производства, целящи опазване на околната среда и биологичното разнообразие.

Това определя и приоритетните области в сектора, а именно:

- ограничаване на външната зависимост от енергиен внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване използването на местни ресурси и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ);
- либерализиране на енергийния пазар;
- овладяване на негативните промени в климата чрез европейската Схема за търговия с квоти на емисии на парникови газове.

Във връзка с повишаването на сигурността на електроенергийната система на страната предстои завършването на големи проекти за рехабилитация и изграждане на пречиствателни съоръжения на централи от комплекса „Марица Изток“ и пускането в експлоатация на нова централа от същия комплекс.

Предстои и изграждането на междусистемни газови връзки със съседните държави с оглед диверсификация на газовите доставки и трасета и избягване последствията от нови газови кризи. Тези проекти ще бъдат изпълнявани със собствени средства на енергийните компании, със средства от европейския план за икономическо възстановяване, както и с използване на възможностите за привличане на средства от Европейската банка за възстановяване и развитие, Европейската инвестиционна банка и стандартни търговски кредити.

Железопътна и пристанищна инфраструктура

Финансовото подпомагане чрез капиталови трансфери от страна на държавата за изграждане и развитие на железопътната и пристанищна инфраструктура е насочено към повишаване на качеството и нивото на безопасност на транспортните съоръжения и предоставяните услуги чрез ремонт и рехабилитация, както и ускоряване реализацията на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната.

Национална компания „Железопътна инфраструктура“

Към момента инфраструктурата на българските железници е с влошени характеристики в сравнение с качествените параметри на страните от ЕС. Необходимо е постепенно преодоляване на този недостатък, като усилията са насочени към постигане на задължителните изисквания в

рамките на европейската железопътна мрежа, както и осигуряване на условия за изпълнение на проектите, включени в оперативна програма „Транспорт“.

С предвидените средства за капиталови трансфери за периода 2013-2015 г. ще се осигури финансирането и изпълнението на инвестиционната програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, която включва разходите за ремонт, рехабилитация и изграждане на обекти от железопътната инфраструктура като публична държавна собственост.

Предвидените средства са разчетени както следва: за 2013 г. те са 90 млн.лв., за 2014 г. - 115 млн.лв., за 2015 г. - 128 млн.лв. Предвидените средства за 2014 г. и 2015 г. са в съответствие с приложенията към новия договор между държавата и Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

„БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД

По-голямата част от подвижния състав на българските железници е морално и физически остаряла и не позволява модернизация в съответствие със съвременните изисквания.

С предвидените средства за капиталови трансфери за периода 2013-2015 г. ще се осигури финансирането на ремонт, рехабилитация и закупуване на нови вагони, както и устройства и оборудване, необходими за безопасността на подвижния състав.

Предвидените средства за периода 2013-2015 г. са както следва: за 2013 г. те са 20 млн.лв. и по 30 млн.лв. за 2014 г. и 2015 г.

Разчетените 80 млн.лв. капиталови трансфери за периода отчитат ограничените възможности на бюджета при променената макроикономическа среда, но независимо от това ще се даде възможност частично да се осигури финансиране за най-належащите ремонти и закупуване на най-необходимия подвижен състав.

Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“

Предметът на дейност на Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ включва изграждане, реконструкция, рехабилитация и поддържане на пристанищата за обществен транспорт с национално значение, управление на собствеността и организация на работата в пристанищата с национално значение, обезпечаване на достъп до пристанищата, поддържане на съществуващите и изграждане на нови подходящи канали, пристанищни акватории, морски и речни депа, вълноломи, защитни съоръжения и др.

Предприятието осъществява част от инвестиционните си дейности със собствени средства от пристанищни такси и със средства от бюджета.

Предвидените капиталови трансфери от централния бюджет за Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ са в размер на 34 млн.лв. общо за периода 2013-2015 г., които частично ще осигурят финансиране на инвестиционната програма на предприятието.

VII. ПОЛИТИКА ПО ДЪЛГА

Положителните тенденции на пазара на български дълг през 2011 г. са пример за последователна и целенасочена фискална консолидация в подкрепа на основната цел на бюджетната политика, която в средносрочен план е фокусирана към осъществяване на засилен контрол върху разходите и размера на бюджетния дефицит за постигане на балансиран бюджет в условията на възстановяване на икономиката. Политиката на правителството за управление на държавния дълг е оповестена в Стратегията за управление на държавния дълг за периода 2012–2014 г. и е съобразена с мерките за постигане устойчивост на икономиката и основните фискални параметри. Основната цел на дълговата политика ще бъде насочена към осигуряване

необходимите средства за финансиране на държавния бюджет и рефинансиране на дълга в обращение при оптимални цена и степен на риск.

Усилията ще бъдат концентрирани към използване на пълния възможен инструментариум, както и на иновативни инструменти, в т.ч. аукциони за обратно изкупуване и замяна, като част от активната политика по управление на вътрешния дълг при провеждането на пазарноориентирана емисионна политика и насърчаване развитието на вътрешния пазар на ДЦК. Инвестиционният клас рейтинг на страната и макроикономическите ѝ фундаменти обезпечават възможностите за финансиране както на местния, така и на международните капиталови пазари.

Държавен и държавногарантиран дълг

В края на 2011 г. номиналният размер на държавния и държавногарантирания дълг възлиза на обща стойност 12 826,3 млн.лв., в т.ч. външен дълг - 8 006,5 млн.лв. и вътрешен дълг - 4 819,8 млн.лв. В сравнение с края на 2010 г. държавният и държавногарантиран дълг се увеличава в абсолютна стойност с 1 048,0 млн.лв., а като относителна стойност спрямо БВП с 1,4 %.

Държавен дълг

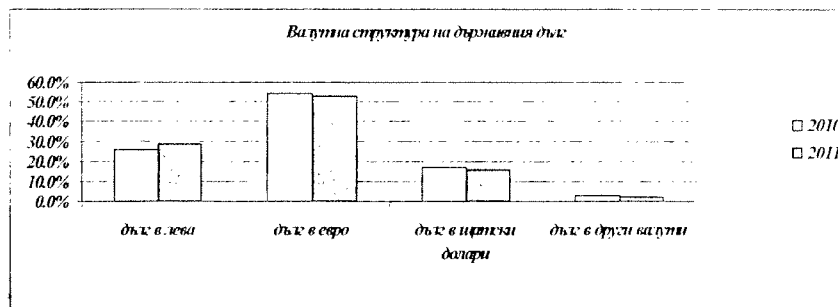
Към края на 2011 г., в номинално изражение държавният дълг е 11 629,2 млн.лв., а в процентно съотношение към БВП възлиза на 15,5 %.

Валутна структура

По отношение на валутната структура и през 2011 г. се наблюдава наложилата се през последните години положителна промяна в посока повишение дела на държавния дълг в лева. В сравнение с края на 2010 г., относителният дял на дълга в лева нараства с около 2,9 п.п. и достига 28,6% за сметка на намалението в останалите валути. В сравнение с края на 2010 г., дългът деноминирани в евро намалява с около 1,1 п.п. и се консолидира в рамките на 53,3%.

Отчетената промяна във валутната експозиция на държавните задължения през разглеждания период е резултат преди всичко от приоритетното усвояване на средства предимно в лева, както и от извършените редовни амортизации на дълг по предварително договорени с външните кредитори погасителни схеми.

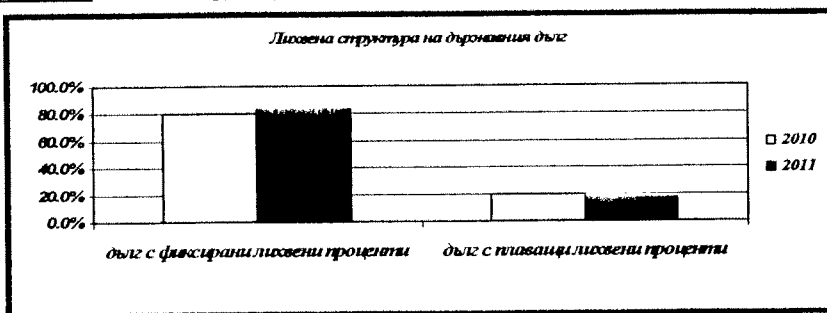
Графика: Валутна структура на държавния дълг

Лихвена структура

Съотношението между задълженията с плаващи и фиксирани лихви продължава да е в полза на фиксиран лихвен процент, съответно 17,6% към 82,4% (20,3% към 79,7% към края на 2010 г.).

Графика: Лихвена структура на държавния дълг

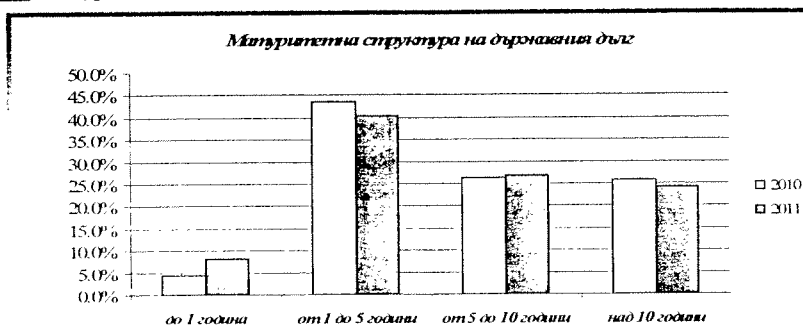

Лекото повишение на частта на дълга с фиксирани лихвени купони в края на отчетния период се дължи основно на емитиране на дълг с фиксирани лихвени проценти и погашение на дълг с плаващи лихви.

Матуритетна структура

В матуритетната структура на държавния дълг през 2011 г. се наблюдава утвърждаване водещата роля на най- голям относителен дял на дълга с остатъчен матуритет от 1 до 5 години. Незначителните изменения в матуритетната структура на държавния дълг, както и консолидирането на нивата на матуритета на дълга от 5 до 10 г. и над 10 г. са обусловени основно от провежданата през годината емисионна политика, както и от намалението на остатъчния срок по вече съществуващи суверенни задължения.

Графика: Матуритетна структура на държавния дълг

Държавногарантиран дълг

През 2011 г. в номинално изражение размерът на държавногарантирания дълг намалява с 49,0 млн.лв. и в края на годината възлиза на 1 197,1 млн.лв. Съотношението държавногарантиран дълг/БВП е 1,6%.

През 2011 г. се запазва тенденцията за покачване дела на държавногарантирания дълг с фиксирани лихвени проценти и редуциране на дълга с плаващи лихви – съответно с фиксирани лихви 63,2% при 60,8% към края на 2010 г. и с плаващи лихви – 36,8% при 39,2% към края на 2010 г. В структурно отношение делът на държавногарантирания дълг в евро е 39,8% (при 41,8% към края на 2010 г.), дългът в щатски долари – 3,0% (при 4,2% към края на 2010 г.), в лева – 1% (при 0,2% към края на 2010 г.), а този в други валути – 56,2% (при 53,8% към края на 2010 г.).

В края на 2012 г. максималният номинален размер на държавния и държавногарантирания дълг се очаква да бъде в рамките на 15,6 млрд.лв., в т.ч. държавен – 14,6 млрд.лв.

През 2011 г. средствата за обслужване на държавния дълг (главници и лихви) възлизат на 1 345,6 млн.лв., в т.ч. 599,1 млн.лв. по външния дълг и 746,5 млн.лв. по вътрешния дълг.

Финансиране

Дълговото финансиране през следващите години ще бъде насочено основно към осигуряване на необходимите източници за финансиране на бюджета, рефинансиране на дълга в обращение и поддържане на законово определените нива на фискалния резерв, както и реализиране на значими публични инфраструктурни проекти в страната.

Ще продължи използването на емисии ДЦК, реализирани на вътрешния пазар, като доминиращ източник за дългово финансиране на бюджета. Този вид финансиране е предпочитан предвид обстоятелството, че погасителният профил на дълга се разпределя в различни времеви хоризонти и върху широка база от инвеститори с различни предпочитания по отношение на основните характеристики на емисиите, като обем, валутна деноминация, лихвен купон и срочност. Емисиите ще бъдат позиционирани в основните матуритетни сегменти, описващи бенчмарк кривата на доходността в обеми, способстващи за тяхната ликвидност и стабилни високи нива на търсене, даващи възможност за по-ефективно управление на държавния дълг. През периода 2013-2015 г. се планира брутната номинална стойност на новите емисии ДЦК годишно да бъде в диапазона 1 000-1 200 млн.лв. Увеличаването на брутната вътрешна емисия инкорпорира в себе си условия за обезпечаване на адекватен кръг от инструменти в подходящи обеми и съотношение доходност/риск, с цел подкрепа на фискалния резерв. Предвижданите обеми на емисиите са съобразени с размера на очакваните погашения по външния и вътрешния държавен дълг, като са направени разчети за пълно покриване на погашенията по вътрешния държавен дълг при положително нетно финансиране, даващо възможност средствата от емисиите, да се използват за предстоящите плащания на главници по външните облигации.

Предвидени са усвоявания на средства по Кредитното споразумение за структурен програмен заем България - съфинансиране по фондовете на ЕС 2007-2013 г., между Република България и ЕИБ.

Прогнозният размер на плащанията по външния държавен дълг през 2012 г. е около 838,8 млн.лв., в т.ч. главници в размер на около 350,1 млн. лв. и лихви в рамките на 488,7 млн.лв. По вътрешния дълг плащанията се предвижда да възлизат на стойност около 951,7 млн.лв., в т.ч. погашения около 735,1 млн.лв. и лихви около 216,6 млн.лв.

От съществено значение за плащанията по държавния дълг през следващите три години са падежите на глобалните облигации през 2013 г. и 2015 г. Прогнозният размер на плащанията по държавния дълг през 2013 г. е около 3,0 млрд. а през 2014 г. и 2015 г. съответно около 2,0 млрд.лв. и 3,2 млрд.лв. Влияние върху плащанията по дълга през периода ще оказват и промените на нивата на лихвените проценти, курсът на щатския долар и японската йена спрямо еврото, както и нивото на усвояванията по държавните инвестиционни заеми за финансиране на изпълнението на важни инфраструктурни проекти.

Лихвени разходи

Разходите за лихви през следващите три години се очаква да бъдат в диапазона между 760 и 880 млн.лв. Спрямо БВП, лихвените разходи се очаква да не превишат значително последните години и нивото им да е около 1,1 % спрямо прогнозно нарастващия БВП. Отчитайки структурата на дълга, следва да се има предвид чувствителността на лихвените разходи към промяна в нивата на международните лихвени проценти и съотношението долар/евро. Влиянието на тези промени върху бюджетните разходи ще бъде значително по-ниско поради съществено подобрените структурни параметри на дълга през последните години.

VIII. УПРАВЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА, СВЪРЗАНИ С ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

1. Средства от фондовете и програмите на ЕС

При изготвянето на разчетите за усвояването на средствата от ЕС са взети под внимание няколко ключови фактора:

- Етапът на изпълнение, в който се намира всяка една от програмите (включително и предприсъединителни);
- Характерът на проектите, които се подпомагат. Програмите, съфинансирани от Европейския съюз, фокусират своето действие върху сектори с различна мащабност и скорост на реализация.

Разходна част

Предвид тежестта на 2013 г. в програмния период 2007-2013 г. и ангажираността на правителството за усвояване на средствата от Европейския съюз, при определянето на разходите по отделни оперативни програми са взети предвид следните ключови фактори:

- Етап на изпълнение на съответната програма.

Ангажираността на правителството за компенсиране на изоставането в усвояването на средствата по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС дава основание да се очаква концентриране на разходи в 2013 година. При планирането на разходите за периода 2013-2015 г. са взети под внимание както правилото „Автоматично освобождаване от ангажимент“ - $N+2 / N+3$, така и ходът на развитие и изпълнение на отделните програми. За програмите, които са в по-напреднал етап на изпълнение се прилага по-голям процент на приемливост на прогнозираните разходи. За двустранните програми за трансгранично сътрудничество (външни граници), които се прилагат съвместно със съответната страна-партньор и при които елементът на двустранна съгласуваност предопределя по-бавния ѝ ход, е приложен по-малък процент.

- Характер на проектите, които се подпомагат.

Програмите, съфинансирани от ЕС, фокусират своето действие върху сектори с различен мащаб и срокове за реализация. Така например Оперативните програми „Транспорт“ и „Околна среда“, насочени съответно към изграждане на балансирана и устойчива транспортна система чрез развитие и модернизация на ключовата транспортна инфраструктура за връзки от национално, трансгранично и европейско значение и към развитие на екологичната инфраструктура и подобряване, опазване и възстановяване на природната среда и био-разнообразието, обхващат проекти с голям мащаб, от национално значение, изпълнявани поетапно във времето с ангажиране на значителен ресурс за изпълнението им.

През планирания период се очаква да се реализират следните големи проекти по *оперативна програма „Транспорт“*: „Строителство на автомагистрала „Марица“, лот 1 и лот 2“;

„Доизграждане на автомагистрала „Тракия“ между Стара Загора и Карнобат“; „Електрификация и реконструкция на железопътна линия Пловдив - Свиленград по коридори IV и IX, фаза 2: Първомай - Свиленград“; „Рехабилитация на железопътната инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив – Бургас“; „Разширение на метрото в София етап I и етап II; „Модернизация на железопътния участък Септември - Пловдив“. Също така се очаква одобрение от Европейската комисия за финансиране от оперативна програма „Транспорт“ на проекта „Строителство на автомагистрала „Струма“, лот 1, лот 2 и лот 4“.

Големите проекти по **оперативна програма „Околна среда“**, които се очаква да се реализират са следните: „Интегриран проект за водния цикъл на Враца“, „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово“, „Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община – фаза I и фаза II“ и „Проект за рехабилитация на водоснабдителната и канализационната мрежа с изграждане на ПСОВ за гр. Асеновград, България“. Очаква се одобрение от Европейската комисия за финансиране от ОП „Околна среда“ на следните големи проекти: „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Добрич – фаза I“ и „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Пловдив – фаза I“. Предстои представянето за одобрение от ЕК и на проект на общините Плевен и Долна Митрополия за „Интегриран воден цикъл Плевен – Долна Митрополия“.

Оперативна програма „Регионално развитие“ също се характеризира със сравнително висок обем на разходите. С програмата се цели практическо изпълнение на Приоритет 4 на Националната стратегическа референтна рамка - „Балансирано териториално развитие“ и се очертават основните области, в които България получава финансиране за своите региони от Европейския фонд за регионално развитие. Оперативна програма „Регионално развитие“ е насочена към подобряване на териториалната, вътрешна и външна свързаност, както и към подпомагане на малките общини с по-малък технически и институционален капацитет чрез насърчаване на сътрудничество между общините за интегрирано развитие. По нея е предвидено изпълнението на проекти за модернизиране на градския транспорт на седемте големи града на България: София, Бургас, Пловдив, Варна, Стара Загора, Русе и Плевен, като вече са стартирали големите проекти „Интегриран градски транспорт на Бургас“, „Подкрепа за интегриран градски транспорт в Столична община“ и „Интегриран градски транспорт на Варна“.

Високо ниво на разходите се очаква и по **оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“**. Тя е насочена към насърчаване на икономическата активност и развитие на пазара на труда, повишаване на производителността и адаптивността на заетите, както и подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда. Изпълняваните проекти по тази оперативна програма са със сравнително по-бърза реализируемост и съответно темп на усвояване на средствата.

Финансова рамка на Европейската комисия за периода 2014-2020 г.

През 2014 г. стартира новият програмен период, през който се очаква България да получи сериозна финансова подкрепа от фондовете на ЕС. Предвид началната фаза, в която се намира неговата подготовка, при прогнозирането на разходите е използван подход, основаващ се на предварителната информация за новите правила и регламенти на Европейската комисия, напредъка в подготовката на страната за управление на структурните и Кохезионен фондове (СКФ) през следващия програмен период, както и на натрупания опит от българската администрация през настоящия програмен период.

Програми, финансирани от други донори

През 2010 г. беше подписано Рамково споразумение между Република България и Конфедерация Швейцария за българо-швейцарска програма за сътрудничество.

Според условията на програмата България има възможност за финансиране на проекти в областите сигурност и реформи, подкрепа на гражданското общество, интеграция на малцинствата, околна среда и инфраструктура, подпомагане на частния сектор, изследване и образование, както и институционално партньорство. За изпълнението е предвидено разработване на проекти. Планираните от програмата средства са 76 млн. швейцарски франка с фиксиран дял на съфинансиране 15 %, като срокът за договаряне приключва през 2014 г., а плащания могат да се извършват до края на 2019 г.

През 2011 г. беше подписан меморандум между Република България и Република Исландия, Княжество Лихтенщайн и Кралство Норвегия за изпълнение на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП) за периода 2009-2014 г., както и меморандум между Република България и Кралство Норвегия за изпълнение на Норвежкия финансов механизъм за същия период. Основавайки се на специфичните особености при подготовката на проектите, финансирани чрез двата механизма, се очаква през 2013 г. да стартира същинското усвояване на средства.

Според условията на двата механизма България има възможност за финансиране на проекти в приоритетни за страната сектори - опазване на околната среда, възобновяеми енергийни източници, възстановяване на културното и природно наследство, инициативи за обществено здраве, деца и младежи в риск, иновации за зелена индустрия, както и правосъдие и вътрешни работи. За изпълнението в периода 2009-2014 г. ще се използва програмен подход. Планираните от двата механизма средства, като нетен принос от страните-донори са съответно 72,7 млн. евро по Финансовия механизъм на ЕИП и 44,4 млн. евро по Норвежкия финансов механизъм с фиксиран дял на съфинансиране на програмно ниво 15% за Програмни оператори-българския публични институции.

Приходна част

Планираните приходи за периода 2013-2015 г. по програмите, съфинансирани от Европейския съюз (ЕС), се базират на определения индикативен размер на разходите, които се очаква да бъдат възстановени от Европейската комисия (ЕК) през този период, като приложения подход е както следва:

- размерът на разходите по Оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през четвърто тримесечие на предходната година.
- размерът на разходите по Оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през първо, второ и трето тримесечие на настоящата година. Взета е предвид разпоредбата на чл. 87, т. 1 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11.07.2006 г., съгласно който за да може да се извърши плащане от Комисията по време на текущата година, заявката за плащане трябва да се представи най-късно до 31 октомври. При прогнозирането на приходите са отчетени и текстовете на чл.79 от Регламент (ЕО) № 1083/2006, съгласно които общата сума от префинансирането и извършените междинни плащания не може да превишава 95% от приноса от фондовете за всяка оперативна програма.
- за предприєдинителните инструменти, които са в своя заключителен етап на изпълнение, при планирането на очакваните приходи са отчетени особеностите и сроковете за възстановяване на средствата от ЕК и очакваното възстановяване на средства от българска страна във връзка с неусвоени средства и извършени недопустими разходи.

Изключително важно е да се отбележи, че всяко забавяне на темповете на извършване на разходи по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, спрямо разчетените данни, би довело до намаляване размера на разходите, които се сертифицират към ЕК, което ще резултира в намалени постъпления към Република България през съответните години.

Обща селскостопанска политика и обща рибарска политика

Финансовият пакет за селското стопанство и рибарството при присъединяването на България към Европейския съюз включва финансиране от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ), Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за рибарство (ЕФР).

Разчетите за финансирането на програмите и мерките прилагани от Държавен фонд „Земеделие“ с национални и европейски средства, в качеството му на Разплащателна агенция са както следва:

1. 2013 г. – общо разходи – 1 311,2 млн.лв.; трансфер (нето) – 535,8 млн.лв.;
2. 2014 г. – общо разходи – 1 325,2 млн.лв.; трансфер (нето) – 569,0 млн.лв.;
3. 2015 г. – общо разходи – 1 195,3 млн.лв.; трансфер (нето) – 554,1 млн.лв.

След изтичане на крайния срок за извършване на плащания с европейски средства по Програма САПАРД – 31.12.2009 г., всички плащания по неразплатени проекти в рамките на програмата и дължими от ДФ „Земеделие“ след приключване на всички проверки от компетентните органи, включително и на база на съдебни решения се извършват със средства от държавния бюджет.

• Обща селскостопанска политика на ЕС

Общата селскостопанска политика (ОСП) е една от основните политики на Европейската общност (ЕО), чрез които се реализират целите, заложи в Договора за създаване на ЕО. Тя включва в себе си създаване на общи организации на пазара на отделните земеделски продукти, политика за подкрепа на доходите на земеделските производители и политика за развитие на селските райони.

Целта на ОСП е да осигури приемлив стандарт на живот на фермерите, качествени храни за потребителите на разумни цени, както и да запази европейското наследство в селските райони и да спомогне за опазването на околната среда.

Основните инструменти на ОСП са директните плащания и пазарната подкрепа на земеделските производители (1-ви стълб на ОСП) и политиката за развитие на селските райони (2-ри стълб на ОСП).

Първи стълб на ОСП:

Чрез Европейския фонд за гарантиране на земеделието от ЕС постъпват средства за подпомагане на земеделските производители по схеми за директни плащания и за пазарна подкрепа.

Схеми за директни плащания

Съгласно Договора за присъединяване директните плащания в България (под формата на единно плащане на площ) през 2013 г. ще възлизат на 70% от нивото на ЕС-15, след което ще се продължи с 10% ежегодно увеличение на директните плащания до достигане на 100% през 2016 г. спрямо нивото на ЕС-15. След присъединяването на Република България към ЕС, българските земеделски стопани могат да получават допълнителни средства по одобрени схеми за национални доплащания и специфично подпомагане, в това число доплащания на площ, за брой животни и за тютюн. Националните доплащания са допустими след предварително съгласуване с Европейската комисия. Целта на националните доплащания към директните плащания е да приближи нивото на подкрепа за българските земеделски производители с останалите държави-членки и да се повиши конкурентоспособността им.

По схемата за единно плащане на площ (СЕПП) през 2013 г. се предвижда да бъдат разходвани 979,7 млн.лв. директни плащания на земеделски производители – плащания за сметка на Европейския съюз, като се очаква възстановените средства от ЕС за директни плащания за

годината да бъдат в размер на 976,6 млн.лв. Предвидените средства за директни плащания за периода 2014-2015 г. са съответно – 1 292,5 млн.лв. и 1 450,5 млн.лв.. Средствата, които се очаква да бъдат възстановени за съответните периоди са както следва – 1 134,6 млн.лв. и 1 292,5 млн.лв.

Освен средствата, които Държавен фонд „Земеделие” в ролята си на Разплащателна агенция ще усвои по програмите на ЕЗФРСР, ЕФГЗ и ЕФР, се предвижда да се запазят функциите и финансиранятията на ДФ „Земеделие”, свързани с изпълнението на национални програми.

Пазарни мерки

Средствата за пазарна подкрепа, предвидени за България не са изрично посочени в Договора за присъединяване на България към ЕС, тъй като те се формират на база на конкретно реализираните през годината пазарни мерки.

В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се усвояват в зависимост от пазарната ситуация и политиката на държавата-членка, като необходимите средства се осигуряват от националния бюджет и основната част от тях се възстановяват от бюджета на ЕС

Втори стълб на ОСП:

Със средства от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) могат да се финансират мерките за подготовка, мониторинг, административна и техническа помощ, оценка, одит и контрол, необходими за провеждането на Общата селскостопанска политика (съгласно чл. 5 на Регламент 1290/2005).

Националното съфинансиране на средствата от ЕЗФРСР е в размер на 20 на сто, с изключение на мерките по Ос 2, където същото е в размер на 18 на сто.

От ЕЗФРСР са предоставени авансово 7% от договорените средства, предназначени за България, които са предвидени да покрият разликата между разходваните и възстановените средства.

През 2013 г. средствата, които страната ни предвижда да разходва за развитие на селските райони са в размер на 869 млн.лв., от които 697,5 млн.лв. европейски средства и 171,6 млн.лв. национални средства. Предвидените средства за разходване по Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2015 г. са съответно – 869,7 млн.лв. и 738,5 млн.лв.. За периода 2014-2015 г. е предвидено да постъпят 7% аванс по Програмата за развитие на селските райони за новия програмен период – 2014-2020 г.

• Обща рибарска политика на Европейския съюз

Общата политика по рибарство на ЕС има за цел осигуряване устойчиво развитие на сектора чрез отговорен риболов и опазване на рибните ресурси. дългосрочно обезпечаване на пазара и преработвателната промишленост с качествена риба и рибни продукти на приемливи за потребителите цени и осигуряване на добър стандарт на живот на лицата, заети с риболовни дейности.

Съгласно Регламент № 1198/2006 г. от ЕФР са предоставени авансово 7 на сто от договорените средства, които са предвидени за покриване на разликата между разходваните и възстановени средства.

През 2013 г. средствата, които страната ни предвижда да разходва за прилагане на Общата рибарска политика са в размер до 34,1 млн.лв., от които 25,6 млн.лв. европейски средства и 8,5 млн.лв. национални средства. Предвидените средства за Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство” за периода 2014-2015 г. са съответно – 36,4 млн.лв. и 38,6 млн.лв.

2. Вноска в общия бюджет на ЕС

При подготовката на прогнозата за размера на вноската за периода 2013-2015 г. са използвани следните данни:

- Тавани за бюджетните кредити за плащания за 2013 г. от сега действащата Многогодишна финансова рамка на ЕС за 2007-2013 г.;
- Прогнозни данни, предоставени от Агенция „Митници“ в контекста на националната бюджетна процедура за 2013 г.;
- Прогнозни данни на Министерството на финансите за базата на ДДС за България за периода 2013-2015 г.;
- Прогнозни данни за базите на ДДС и на БНД на държавите-членки за 2012 г., одобрени на заседанието на Консултативния комитет по собствените ресурси – прогнози на 17.05.2011 г. в контекста на европейската бюджетна процедура за 2012 г.;
- Прогнозни данни на МФ за основните макроикономически показатели за периода 2013-2015 г.

Текущата Многогодишна финансова рамка на ЕС приключва през 2013 г. Преговорите за следващата Многогодишна финансова рамка на ЕС за 2014-2020 г. започнаха в края на месец юни 2011 г., но са все още в своя начален етап и към настоящия момент няма взето решение за това, каква ще бъде системата за финансиране на бюджета на ЕС през периода 2014-2020 г. Поради това е трудно да бъдат направени реални прогнози за общата сума на вноската на България в бюджета на ЕС.

Въз основа на наличните данни е разработен следния актуализиран план на вноските в общия бюджет на ЕС по години за периода 2013-2015 г.:

Година	Вноска в общия бюджет на ЕС (млн.лв.)
2013	908,2
2014	949,4
2015	1 015,2

При изготвянето на прогнозните данни за вноската на България са използвани най-актуалните към настоящия момент прогнозни данни, както е описано по-горе.

Вноските на държавите-членки в общия бюджет на ЕС се променят в хода на съответната бюджетна година (след приемането на коригирани бюджети) в зависимост от разходната политика на ЕС.

Вноските на държавите-членки, в това число и на Република България, в общия бюджет на ЕС се формира въз основа на два компонента:

1. Традиционни собствени ресурси (ТСР) - 75% от реално събраните мита и такси върху производството на захар и изоглюкоза;

2. Национална вноска, състояща се от:

- Ресурс на база на ДДС;
- Ресурс на база на БНД;
- Корекция за Обединеното Кралство;
- Годишни брутни намаления за Нидерландия и Швеция.

Прогнозните данни за вноската на България в общия бюджет на ЕС за 2013 г. е изготвена съгласно действащото Решение на Съвета от 7 юни 2007 г. относно системата на собствените ресурси на Европейските общности (2007/436/ЕО, Евратом).

Размерът на вноската на България в общия бюджет на ЕС за 2013 г. се предвижда да е 908,2 млн.лв. Тази сума е прогнозна и е своеобразна гаранция за изплащане на националната вноска в бюджета на ЕС. Нейната условност произтича от: възможността за възникване през годината на изпълнение на допълнителни потребности и/или непредвидени ситуации, които следва да бъдат финансирани от бюджета на ЕС; периодичните актуализации на данните за ресурса на база на ДДС и за ресурса на база на БНД във връзка с последната налична информация с оглед постигане на пълна точност.

Следва да се има предвид, че независимо от прогнозните данни за приходите от мита и такси върху производството на захар и изоглюкоза, държавите-членки превеждат в бюджета на ЕС 75% от реално събраните суми за традиционни собствени ресурси.

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тригодишната бюджетна прогноза представя вижданията на правителството за прилагане на финансова стабилност, чрез провеждане на предвидима, реалистична и дисциплинирана фискална политика като основен фактор за изпълнение на декларираните в Национална програма за реформи на Република България от месец април 2012 г. икономически приоритети.

Продължаващата фискална консолидация във всяка една от трите години на програмния период цели плавно възстановяване на икономиката чрез запазване на макроикономическа стабилност, като усилията на правителството продължават да са насочени към икономическа конкурентоспособност и растеж, подобряване на инфраструктурата, осигуряване на благоприятна бизнес среда и повишаване на доверието в държавните институции.

Бюджетната рамка предлага разпределение на публичните разходи, съобразено с декларираните фискални цели при спазване на ограниченията, наложени с фискалните правила, данъчна политика, основана на ниски данъци и ограничена преразпределителна роля за създаване на стабилни условия за растеж на икономиката и привличане на инвестиции. Продължаващата стабилна и предвидима данъчно-осигурителна политика през последните години има съществен принос за смекчаване на негативните последици от глобалната финансова и икономическа криза.

Спазването на твърди бюджетни ограничения от всички структури в публичния сектор и провеждането на ефективен контрол за целево, целесъобразно и икономично изразходване на средствата се извършва с оглед осигуряване на приоритетно финансиране за основните социални отговорности на държавата и ускоряване на икономическото възстановяване чрез подпомагане на потенциалния растеж.

Приемането на тригодишната бюджетна прогноза и таваните на разходите по първостепенни разпоредители с бюджетни кредити, без по общини, за периода 2013-2015 г. като етап от бюджетната процедура е важен елемент на доброто управление на публичните финанси с оглед спазването на бюджетната дисциплина. Чрез нея се полагат усилия за повишаване на ефективността на разходите и на отговорностите на разпоредителите с бюджетни кредити при разпределението и управлението на финансовите ресурси.

Представянето на прогнозата създава условия за дискусия и прозрачност на провежданата икономическа и финансова политика, като предлага синтезирана информация на обществото, анализаторите и медиите относно икономическото развитие, предизвикателствата пред икономиката и приоритетите на правителството в условията на фискални ограничения.

БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 г.

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	2013	2014	2015
млн. лв.			
Общо приходи	30 592,2	31 028,7	32 168,1
Данъчно-осигурителни приходи	23 406,2	24 546,0	26 034,6
<i>Преки данъци</i>	<i>4 127,5</i>	<i>4 317,3</i>	<i>4 527,5</i>
Корпоративни данъци	1 595,1	1 669,2	1 744,4
от нефинансови предприятия	1 444,9	1 507,1	1 572,1
от финансови институции	150,2	162,1	172,3
Данък върху доходите на физическите лица	2 532,4	2 648,1	2 783,2
<i>Приходи на социалното и здравето осигуряване</i>	<i>6 073,7</i>	<i>6 299,1</i>	<i>6 625,2</i>
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	4 324,5	4 493,9	4 744,0
Здравноосигурителни вноски	1 749,2	1 805,2	1 881,2
<i>Косвени данъци</i>	<i>12 342,3</i>	<i>13 000,4</i>	<i>13 898,3</i>
ДДС	7 884,2	8 277,3	8 855,2
Акцизи	4 310,0	4 580,0	4 900,0
Данък върху застрахователните премии	28,1	28,1	28,1
Мита и митнически такси	120,0	115,0	115,0
<i>Такса върху производството на захар и изoglukoza</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>
<i>Други данъци</i>	<i>861,7</i>	<i>928,2</i>	<i>982,5</i>
Неданъчни приходи	3 446,4	3 182,3	3 264,6
Превਿshение на приходите над разходите на БНБ	120,0	141,0	157,0
Други	3 326,4	3 041,3	3 107,6
Приходи от такси	1 652,9	1 663,2	1 692,8
Приходи и доходи от собственост	1 233,1	995,9	1 032,8
Глоби, санкции и наказателни лихви	161,1	157,3	152,8
Постъпления от продажба на нефинансови активи	157,2	160,0	162,8
Приходи от концесии	105,0	107,7	110,3
Други неданъчни	17,0	-42,6	-43,9
Помощи	3 739,7	3 300,3	2 869,0
помощи от страната	22,0	23,3	23,3
външни помощи	3 717,7	3 277,0	2 845,7
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	31 692,2	31 498,7	32 168,1
Общо разходи	30 784,0	30 549,2	31 152,94
<i>Общо нелихвени разходи</i>	<i>29 908,6</i>	<i>29 786,3</i>	<i>30 353,9</i>
Текущи нелихвени разходи	24 122,2	24 475,7	25 012,5
Заплати и стипендии	4 288,6	4 290,8	4 557,6
Заплати	4 219,8	4 220,2	4 485,9
Стипендии	68,8	70,6	71,6
Осигурителни вноски	1 301,6	1 307,8	1 374,1
Издържка - общо	4 873,9	4 854,3	4 672,5
Субсидии - общо	1 323,0	1 271,0	1 326,1
Субсидии	1 261,7	1 209,7	1 264,9
Субсидии за осъществяване на болнична помощ	61,2	61,2	61,2
Социално осигуряване и грижи	12 335,1	12 751,8	13 082,3
Пенсии	7 873,2	8 224,4	8 471,8
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	2 078,4	2 093,4	2 109,8
Здравноосигурителни плащания	2 383,5	2 433,9	2 500,7

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	2013	2014	2015
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	35,4	35,4	35,4
Капиталови разходи	5 361,4	4 879,5	4 902,7
Резерв за непредвидени и неотложни разходи	389,6	395,7	403,3
- за структурни реформи и допълнителни фискални мерки	49,5	50,0	50,0
- по бюджета на:	270,1	275,7	283,3
НЗОК	269,0	274,6	282,2
Народно събрание	0,5	0,5	0,5
Съдебна власт	0,6	0,6	0,6
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	70,0	70,0	70,0
<i>Лихви</i>	<i>875,4</i>	<i>762,9</i>	<i>799,0</i>
Външни лихви	628,3	474,5	461,1
Вътрешни лихви	247,1	288,4	337,9
Вноска в общия бюджет на ЕС	908,2	949,4	1 015,2
Първичен баланс (+/-)	-224,6	292,9	799,0
Бюджетно салдо (+/-)	-1 100,0	-470,0	0,0
Финансиране (+/-)	1 100,0	470,0	0,0
Външно финансиране (нето)	-1 270,5	135,5	-1 618,5
Вътрешно финансиране (нето)	2 370,5	334,5	1 618,4

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	2013	2014	2015
в % от БВП			
Общо приходи	37,5%	36,0%	35,0%
Данъчно-осигурителни приходи	28,7%	28,5%	28,4%
<i>Преки данъци</i>	<i>5,1%</i>	<i>5,0%</i>	<i>4,9%</i>
Корпоративни данъци	2,0%	1,9%	1,9%
от нефинансови предприятия	1,8%	1,7%	1,7%
от финансови институции	0,2%	0,2%	0,2%
Данък върху доходите на физическите лица	3,1%	3,1%	3,0%
<i>Приходи на социалното и здравното осигуряване</i>	<i>7,5%</i>	<i>7,3%</i>	<i>7,2%</i>
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	5,3%	5,2%	5,2%
Здравноосигурителни вноски	2,1%	2,1%	2,0%
<i>Косвени данъци</i>	<i>15,1%</i>	<i>15,1%</i>	<i>15,1%</i>
ДДС	9,7%	9,6%	9,6%
Акцизи	5,3%	5,3%	5,3%
Данък върху застрахователните премии	0,0%	0,0%	0,0%
Мита и митнически такси	0,1%	0,1%	0,1%
<i>Такса върху производството на захар и изоглюкоза</i>	<i>0,0%</i>	<i>0,0%</i>	<i>0,0%</i>
<i>Други данъци</i>	<i>1,1%</i>	<i>1,1%</i>	<i>1,1%</i>
Неданъчни приходи	4,2%	3,7%	3,6%
Превъзходство на приходите над разходите на БНБ	0,1%	0,2%	0,2%
Други	4,1%	3,5%	3,4%
Приходи от такси	2,0%	1,9%	1,8%
Приходи и доходи от собственост	1,5%	1,2%	1,1%
Глоби, санкции и наказателни лихви	0,2%	0,2%	0,2%
Постъпления от продажба на нефинансови активи	0,2%	0,2%	0,2%
Приходи от концесии	0,1%	0,1%	0,1%
Други неданъчни	0,0%	0,0%	0,0%
Помощи	4,6%	3,8%	3,1%
помощи от страната	0,0%	0,0%	0,0%
външни помощи	4,6%	3,8%	3,1%
Общо разходи и Вноски в общия бюджет на ЕС	38,9%	36,5%	35,0%
Общо разходи	37,8%	35,4%	33,9%
<i>Общо нелихвени разходи</i>	<i>36,7%</i>	<i>34,5%</i>	<i>33,1%</i>
Текущи нелихвени разходи	29,6%	28,4%	27,2%
Залплати и стипендии	5,3%	5,0%	5,0%
Залплати	5,2%	4,9%	4,9%
Стипендии	0,1%	0,1%	0,1%
Осигурителни вноски	1,6%	1,5%	1,5%
Издръжка - общо	6,0%	5,6%	5,1%
Субсидии - общо	1,6%	1,5%	1,4%
Субсидии	1,5%	1,4%	1,4%
Субсидии за осъществяване на болнична помощ	0,1%	0,1%	0,1%
Социално осигуряване и грижи	15,1%	14,8%	14,3%
Пенсии	9,7%	9,5%	9,2%
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	2,6%	2,4%	2,3%
Здравноосигурителни плащания	2,9%	2,8%	2,7%

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	2013	2014	2015
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	0,0%	0,0%	0,0%
Капиталови разходи	6,6%	5,7%	5,3%
Резерв за непредвидени и неотложни разходи	0,5%	0,5%	0,4%
- за структурни реформи и допълнителни фискални мерки	0,1%	0,1%	0,1%
- по бюджета на:	0,3%	0,3%	0,3%
НЗОК	0,3%	0,3%	0,3%
Народно събрание	0,0%	0,0%	0,0%
Съдебна власт	0,0%	0,0%	0,0%
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	0,1%	0,1%	0,1%
Лихви	1,1%	0,9%	0,9%
Външни лихви	0,8%	0,6%	0,5%
Вътрешни лихви	0,3%	0,3%	0,4%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1,1%	1,1%	1,1%
Първичен баланс (+/-)	-0,3%	0,3%	0,9%
Бюджетно салдо (+/-)	-1,3%	-0,5%	0,0%
Финансиране (+/-)	1,3%	0,5%	0,0%
Външно финансиране (нето)	-1,6%	0,2%	-1,8%
Вътрешно финансиране (нето)	2,9%	0,4%	1,8%
Б В П	81 485,9	86 244,7	91 793,9

2. Приложение № 3 към т. 3 се изменя така:

„Приложение № 3
към т. 3РАЗХОДНИ ТАВАНИ ПО ПЪРВОСТЕПЕННИ РАЗПОРЕДИТЕЛИ С БЮДЖЕТНИ КРЕДИТИ
ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 ГОДИНА

(в хил.лв.)

№	Държавни органи, министерства, ведомства, Сметна палата, Комисия за финансов надзор, Национален осигурителен институт, Национална здравноосигурителна каса, Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” и Учителски пенсионен фонд	Разходен таван 2013 г.	Разходен таван 2014 г.	Разходен таван 2015 г.
	1	2	3	4
1	Администрация на президента	6 336,0	6 336,0	6 541,0
2	Министерски съвет	72 600,0	72 600,0	75 237,0
3	Конституционен съд	2 065,0	2 065,0	3 067,0
4	Министерство на финансите	280 691,0	280 691,0	292 131,0
5	Министерство на външните работи	106 000,5	106 000,5	107 184,4
6	Министерство на отбраната	1 080 465,0	1 080 465,0	1 125 647,0
7	Министерство на вътрешните работи	1 131 320,0	1 131 320,0	1 186 838,0
8	Министерство на правосъдието	189 962,0	189 962,0	196 890,6
9	Министерство на труда и социалната политика	967 482,6	967 482,6	972 377,5
10	Министерство на здравеопазването	368 185,0	368 185,0	377 663,0
11	Министерство на образованието, младежта и науката	433 131,6	433 131,6	447 096,2
12	Министерство на културата	122 684,3	122 684,3	126 432,4
13	Министерство на околната среда и водите	44 890,9	44 890,9	46 601,6
14	Министерство на икономиката, енергетиката и туризма	83 473,7	83 473,7	85 613,1
15	Министерство на регионалното развитие и благоустройството	257 451,7	257 451,7	259 743,4
16	Министерство на земеделието и храните	241 020,3	241 020,3	250 064,7
17	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията	60 976,2	60 976,2	62 514,2
18	Министерство на физическото възпитание и спорта	39 135,9	39 135,9	39 467,9
19	Държавна агенция "Национална сигурност"	85 443,0	85 443,0	90 112,0
20	Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия	4 047,0	4 047,0	4 171,0
21	Комисия за защита от дискриминация	1 880,0	1 880,0	1 970,0
22	Комисия за защита на личните данни	2 700,0	2 700,0	2 792,0
23	Комисия за отнемане на незаконно придобито имущество	6 145,0	6 145,0	6 405,0
24	Национална служба за охрана	35 254,0	35 254,0	36 926,0
25	Национална разузнавателна служба	18 175,0	18 175,0	19 199,0
26	Омбудсман	2 578,0	2 578,0	2 653,0

27	Национален статистически институт	17 291,3	17 291,3	18 051,0
28	Комисия за защита на конкуренцията	3 775,2	3 775,2	4 006,1
29	Комисия за регулиране на съобщенията	8 951,9	8 951,9	9 272,5
30	Съвет за електронни медии	1 470,0	1 470,0	1 533,5
31	Държавна комисия за енергийно и водно регулиране	3 771,3	3 771,3	3 962,0
32	Агенция за ядрено регулиране	5 766,9	5 766,9	5 923,9
33	Държавна комисия по сигурността на информацията	4 960,0	4 960,0	5 102,0
34	Държавна агенция "Държавен резерв и военновременни запаси"	45 617,8	45 617,8	46 033,1
35	Авиоотряд 28	7 161,2	7 161,2	7 318,7
36	Комисия за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси	1 490,0	1 490,0	1 549,0
37	Централна изборителна комисия	1 300,0	1 300,0	1 300,0
38	Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори	1 235,4	1 235,4	1 235,4
39	Сметна палата	15 207,0	15 207,0	16 018,0
40	Комисия за финансов надзор	11 866,8	11 866,8	12 418,4
41	Национален осигурителен институт	9 044 115,8	9 408 659,1	9 678 934,4
	в т.ч. Пенсии	7 852 575,3	8 202 475,3	8 448 875,3
42	Национална здравноосигурителна каса	2 707 186,0	2 763 186,0	2 839 186,0
43	Фонд "Гарантирани вземания на работниците и служителите"	2 358,9	2 098,9	1 872,0
44	Учителски пенсионен фонд	20 750,4	22 048,5	22 980,6

»

3. Приложение № 5 към т. 5 се изменя така:

„Приложение № 5
към т. 5

**ПРОЕКТ НА СУБСИДИИ/ТРАНСФЕРИ ЗА БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА
ТЕЛЕВИЗИЯ, БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО РАДИО, БЪЛГАРСКАТА ТЕЛЕГРАФНА
АГЕНЦИЯ, БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ
УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ УЧИЛИЩА
ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 г.**

(в хил.лв.)

№	Българска национална телевизия, Българско национално радио, Българска телеграфна агенция, Българска академия на науките, държавни висши училища и държавни висши военни училища	2013 г.	2014 г.	2015 г.
	1	2	3	4
1	Българска национална телевизия	70 128,0	70 128,0	71 116,2
	в т.ч. по чл.70, ал.4, т.2 от Закона за радиото и телевизията	8 100,0	8 100,0	8 100,0
2	Българско национално радио	42 093,0	42 093,0	42 669,1
	в т.ч. по чл.70, ал.4, т.2 от Закона за радиото и телевизията	3 900,0	3 900,0	3 900,0
3	Българска телеграфна агенция	4 085,0	4 085,0	4 355,5
	Трансфери от бюджета на Министерството на образованието, младежта и науката за Българската академия на науките и държавните висши училища	411 721,0	411 721,0	437 914,8
4	Българска академия на науките	59 756,1	59 756,1	64 453,0
5	Държавни висши училища	351 964,9	351 964,9	373 461,9
	Трансфери от бюджета на Министерството на околната среда и водите за Българската академия на науките	2 550,0	2 550,0	2 550,0
7	Трансфери от бюджета на Министерството на отбраната за държавните висши военни училища	24 084,0	24 084,0	25 596,0

4. Приложение № 6 към т. 6 се изменя така:

„Приложение № 6
към т. 6

**ПРОЕКТ НА РАЗМЕРИТЕ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ
ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ
ЗА ПЕРИОДА 2013-2015 г.**

(в хил. лв.)

№	Показатели	2013 г.	2014 г.	2015 г.
1	2	3	4	5
	Бюджетни взаимоотношения - всичко	2 303 283,6	2 305 368,3	2 427 095,5
	от тях:			
1.	Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	1 941 743,6	1 943 828,3	2 046 055,5
2.	Трансфери за местни дейности	259 640,0	259 640,0	263 640,0
	от тях:			
2.1.	Обща изравнителна субсидия	240 640,0	240 640,0	240 640,0
2.2.	За зимно поддържане и снегочистване на общински пътища	19 000,0	19 000,0	23 000,0
3.	Целева субсидия за капиталови разходи - общо	101 900,0	101 900,0	117 400,0
	от тях:			
3.1.	За изграждане и основен ремонт на общински пътища	50 000,0	50 000,0	55 000,0
3.2.	Целева субсидия по методика	51 900,0	51 900,0	62 400,0

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Бойко Борисов

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Росен Желязков

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ“:

/Веселин Даков/

